

Detaljplan för Gruvstadspark 3, etapp 1, Hovmästaren 1, centrum 4:2 m fl

Kiruna kommun
Norrbottens län

Upprättad oktober 2020

ANTAGANDE

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehåll

PLANBESKRIVNING	4
INLEDNING	4
1. PLANHANDLINGAR	4
2. PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG	5
3. BAKGRUND	6
4. PLANDATA.....	8
LÄGESBESTÄMNING, AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN	8
5. TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE	9
ÖVERSIKTLIGA PLANER	9
DETALJPLANER.....	11
UTVECKLINGSPLAN	12
KULTURMILJÖ	12
AVTAL OM GRUVSTADSPARK 3 m. m.	14
POLITISKA BESLUT	14
RIKSINTRESSEN	15
UNDERSÖKNING OCH MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING	15
6. FÖRENLIGT MED 3, 4, 5 KAP. MB	16
MILJÖBALKEN, KAP. 3	16
MILJÖBALKEN, KAP. 4	17
MILJÖBALKEN, KAP. 5	17
7. FÖRUTSÄTTNINGAR, FÖRÄNDRINGAR OCH KONSEKVENSER.....	17
GRUVBRYTNING.....	17
BEBYGGELSE	18
FRIYTOR	19
FORNLÄMNINGAR	19
GATOR OCH TRAFIK	19
TEKNISK FÖRSÖRJNING	20
SKYDDSRUM	22
HÄLSA OCH SÄKERHET	23
SOCIALA KONSEKVENSER	25
KONSEKVENSER FÖR OMLOKALISERING AV KIRUNAS CENTRUM.....	25
UTVECKLING FÖRE AVVECKLING	26

ERSÄTTNINGSPRINCIPER	28
ADMINISTRATIVA FRÅGOR	29
8. GENOMFÖRANDE	29
ORGANISATORISKA FRÅGOR	29
FASTIGHETSÄTTSLIGA FRÅGOR OCH KONSEKVENSER	30
EKONOMISKA FRÅGOR	32
KONSEKVENSER AV PLANENS GENOMFÖRANDE.....	32
TEKNISKA FRÅGOR.....	32
9. SAMMANFATTNING AV MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING	33
10. MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN.....	56

PLANBESKRIVNING

INLEDNING

En detaljplan är ett verktyg för kommunerna att reglera hur mark- och vattenområden ska användas. Detaljplaner används som underlag vid bygglovshandläggning.

Planarbetet påbörjas med att en behovsbedömning görs. I behovsbedömningen utreds planens påverkan på miljön och vid större påverkan upprättas man även en miljökonsekvensbeskrivning. I samband med att behovsbedömningen tas fram påbörjas även arbetet med planhandlingarna.

När en första version av planhandlingarna finns färdiga godkänns de av kommunstyrelsen och skickas sedan ut på samråd till lantmäterimyndigheten, länsstyrelsen, sakägare samt andra berörda i minst tre veckor. Under denna period ges det möjlighet att komma in med skriftliga synpunkter på planen till stadsbyggnadsförvaltningen. Yttrandena sammanställs i en samrådsredogörelse tillsammans med kommunens kommentarer och planhandlingarna bearbetas.

Efter bearbetningen godkänns handlingarna och skickas ut på granskning i minst tre veckor på samma sätt som under samrådet. Eftersom den här detaljplanen har en miljökonsekvensbeskrivning kommer den att vara på granskning minst 30 dagar.

De yttranden som inkommer under granskningen sammanställs i ett granskningsutlåtande med kommentarer från kommunen. Planhandlingarna bearbetas vid behov.

Detaljplanen antas sedan av kommunfullmäktige. Berörda sakägare som senast under granskningstiden lämnat synpunkter som inte tillgodosetts har möjlighet att överklaga detaljplanen inom tre veckor från att antagandebeslutet anslagits på kommunens anslagstavla. Om ingen överklagar och länsstyrelsen inte överprövar kommunens beslut vinner detaljplanen laga kraft. När detaljplanen vunnit laga kraft kan man i normalfallet söka bygglov i enlighet med planen.

Arbetet med planen bedrivs med utökat planförfarande enligt PBL (2010:900).

1. PLANHANDLINGAR

- Plankarta med bestämmelser
- Planbeskrivning, bilaga dagvattenutredning
- Miljökonsekvensbeskrivning, bilaga kulturmiljö
- Fastighetsförteckning
- Grundkarta
- Samrådsredogörelse, bilaga Länsstyrelsens samrådsyttrande
- Granskningsutlåtande, bilaga Länsstyrelsens granskningsyttrande

2. PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för fortsatt gruvbrytning genom ändring av nuvarande markanvändning till mark för gruvindustri.

Avsikten är att pågående markanvändning ska kunna fortgå till dess att området måste avvecklas, trots att användningen är gruvindustri. Befintlig bebyggelse får finnas kvar i strid mot detaljplanens bestämmelser om gruvindustri. Bebyggelse inom planområdet kan under denna tid behöva underhållas och lokalerna kan användas och ändras mellan olika stadsmässiga ändamål. Tanken är att möjliggöra en levande stad till den dag stadens funktioner kan flytta in i nya Kiruna centrum och området avvecklas och töms.

I övergångsskedet till gruvindustri kommer marken att upplåtas som park där mindre bebyggelse får uppföras som exempelvis grillkåtor, lekplatser och liknande.

Inom planområdet får också tekniska anläggningar samt byggnader och anläggningar som behövs för gruvstadsparkens drift och syfte uppföras. Undantag kan också göras för mindre byggnader som krävs för befintlig bebyggelses drift och skötsel t.ex. sophus.

Markens användning ska succesivt förändras under tid vilket innebär att marken övergår från nuvarande användning till en så kallad gruvstadspark innan övergången till mark för gruvindustri sker. Gruvstadsparken ska, enligt avtal mellan Kiruna kommun och LKAB, vara tillgänglig för allmänheten och upplevas som ett positivt tillskott till befintlig miljö. Gruvstadsparkens utformning och innehåll styrs inte genom detaljplanen, denna fråga hanteras av LKAB i samarbete med kommunen i senare skede. Gruvstadsparken avgränsas mot gruvindustriområdet med en skyddande inhägnad. Inhägnaden flyttas i takt med att gruvstadsparken övergår till mark för gruvindustri. Gruvstadsparken fungerar som en buffertzona så att ingen ska behöva bo direkt granne med gruvområdet.

Deformationsprognos för huvudnivån KUJ 1365 (Kiruna under jord 1365), se figur 2, visar gränsen för vilket område som på sikt kommer att påverkas av den gruvbrytning som nu sker på huvudnivån 1365 meter under jord. Den del av området som ligger närmast gruvan och påverkas först av markdeformationerna kallas Gruvstadspark 1. Gruvstadspark 1-området är detaljplanlagt som gruvindustrimark där syftet med planen är gruvstadspark. Detaljplanen för gruvstadspark 1 vann laga kraft 2012-06-05 enligt Mark- och miljööverdomstolens beslut 2012-06-05 i mål nr P 3466-12. Ett tillägg till detaljplanen vann laga kraft 2014-05-19 enligt Högsta förvaltningsdomstolens beslut samma dag, mål nr 2130-14.

Gruvstadspark 2 är indelad i 5 etapper. Den första etappen antogs 2016-11-28, etapperna 2 och 3 vann laga kraft 2018-10-03 respektive 2019-06-20. Etapp 4 antogs 15 juni men har överklagats och avvaktar dom. Etapp 5 har varit på granskning under maj-juni 2020 och väntar på antagande.

Detaljplanerna inom gruvstadspark 3-området ska komma att möjliggöra för markanvändningen industrimark med syfte gruvstadspark och reglerar vad som ingår i

detta. LKAB ansvarar för genomförandet med förvärv av marken och flytt/avveckling. Gruvstadspark 3 är indelad i två etapper.

3. BAKGRUND

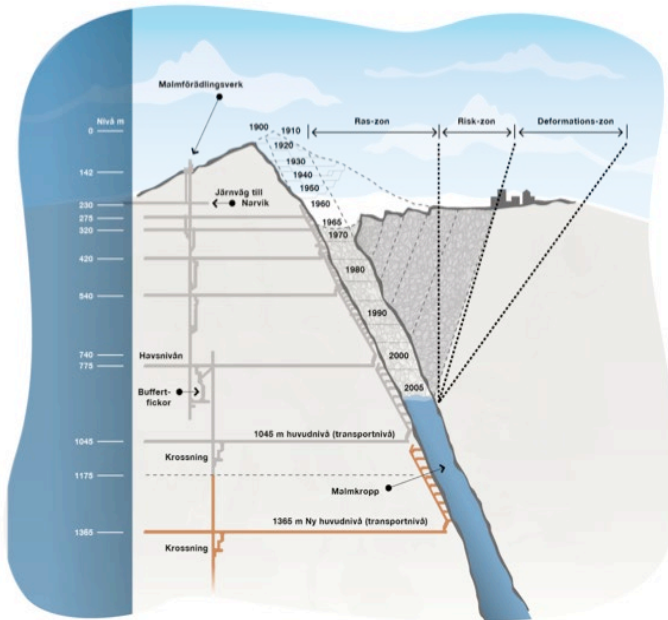
År 1900 började LKAB att bryta malm i Kiruna. Några år senare invigdes Malmbanan som möjliggjorde att malmen kunde fraktas med tåg till hamnen i Narvik för vidare transport. Först bröts malmen i dagbrott men sedan slutet av 50-talet bryts malmen under jord.

Gruvan i Kiruna är idag världens största järnmalmgruva under jord. Malmkroppen som malmen bryts från lutar in mot staden vilket gör att ju djupare brytningen sker, desto närmare stadens centrum kommer gruvan. Malmkroppen är ca 80 meter bred och 4 km lång och det finns indikationer på att den sträcker sig minst 2 km ner under jord. Nuvarande huvudnivå ligger 1365 meter under jord och denna påverkar en stor del av Kiruna centrum, se figurerna 1 och 2.

I Kiruna finns världens största järnmalmgruva under jord. Malmkroppen som malmen bryts från lutar in mot staden vilket innebär att ju djupare brytningen sker desto närmare stadens centrum kommer gruvan. Malmen bryts med en metod som kallas skivrasbrytning vilket innebär att malmen utvinns utan att några bergpelare eller obrutna partier lämnas kvar. Det innebär att gråberg faller in uppifrån och från sidan och fyller de tomrum som uppstår. När berg faller in bildas så småningom sprickor och i förlängningen kratrar i markskiktet. Markdeformationerna orsakade av gruvverksamheten går i riktning mot den nuvarande staden.

LKAB:s gruvbrytning i Kirunavaara underjordsgruva, huvudtransportnivå 1365, påverkar markområden inom centrala Kiruna. Gruvdriften ger upphov till markdeformationer som LKAB följer genom att mäta rörelserna i marken. Gällande miljövillkor innebär att markrörelserna inte får överstiga vissa gränsvärden fastställda av miljödomstolen. Då så sker måste området utgöra gruvindustriområde enligt detaljplan och LKAB måste ha en markanvisning från Bergsstaten som tillåter sådan markpåverkan.

Deformationsprognosen, se figur 2, visar gränsen för vilket område som på sikt kommer att påverkas av den gruvbrytning som nu sker på huvudnivån 1365 meter under jord. LKAB följer deformationerna genom mätpunkter som finns på olika ställen i Kiruna och har på så vis kontroll på gränsen för miljövillkoret.

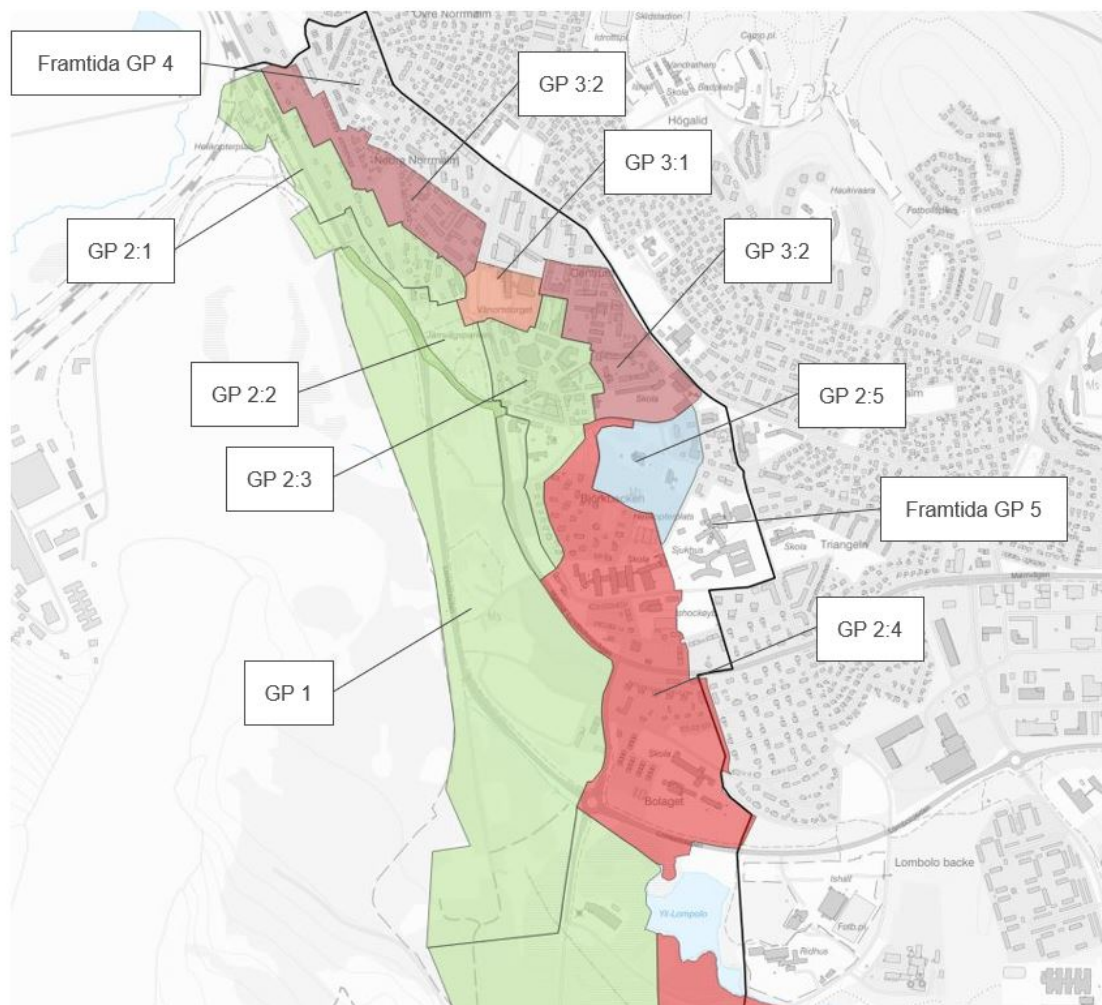

Figur 1. Malmkroppen under Kiruna centrum. © LKAB

Figur 2. Deformationsprognoser, framtagna december 2014. Marken i området mellan gruvan och staden övergår till industrimark i takt med deformationerna. Källa: LKAB, TT/Nyhetsbyrån.

Det område som ligger närmast gruvan och som påverkats först av markdeformationerna kallas Gruvstadspark 1. Bebyggelsen inom detta område har rivits och området är omvandlat till gruvstadspark. Nästa del kallas Gruvstadspark 2. Här kan viss påverkan av markdeformationerna ses. Gruvstadspark 3, som berör bl a denna detaljplan, omfattar det senaste området där pågående markanvändning succesivt ska övergå till mark för gruvindustri.

Figur 3. På bildens syns område för Gruvstadspark 1, Gruvstadspark 2 och Gruvstadspark 3, alla markerade med etapper, samt framtida område för Gruvstadspark 4.

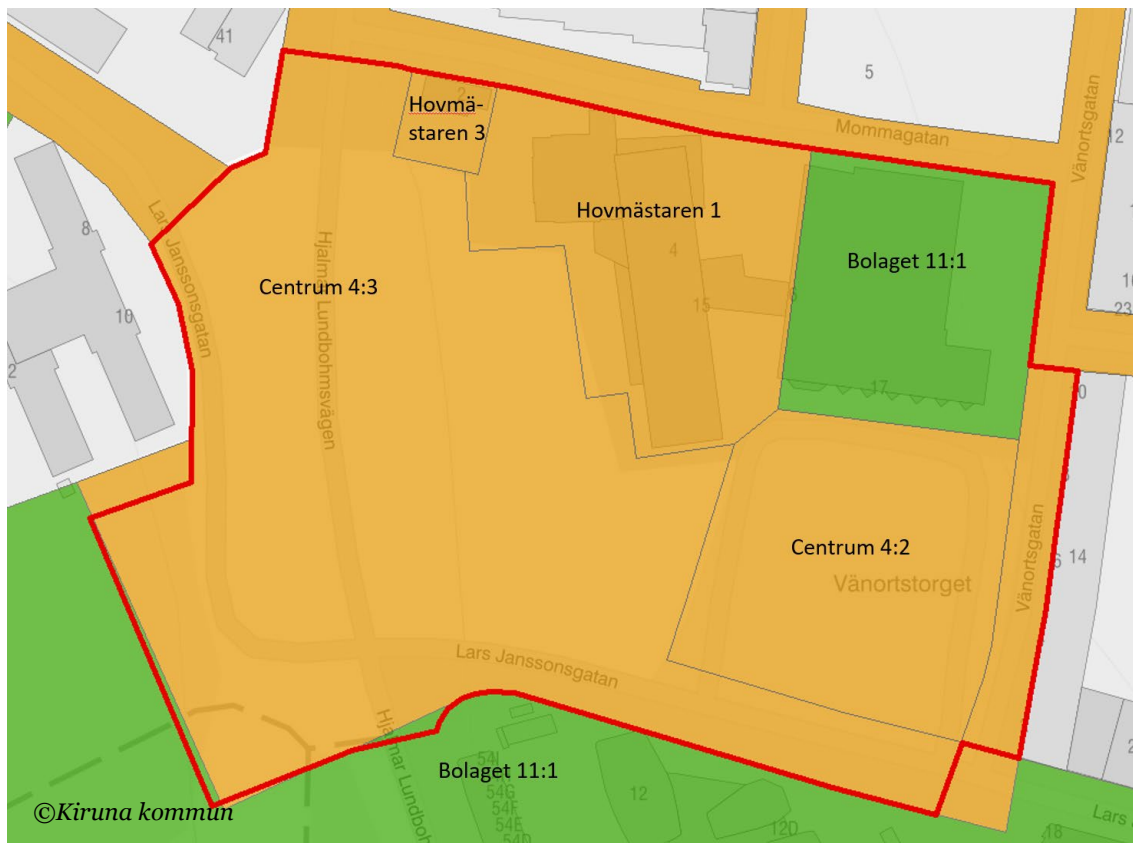
4. PLANDATA

LÄGESBESTÄMNING, AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Planområdet är beläget i Kiruna tätort, öster om gruvområdet och angränsar direkt till Gruvstadspark 2, etapp 2 och Gruvstadspark 3, etapp 2. Området omsluter del av Vänortstorget, Ferrumparken, Scandic hotell Ferrum, hamburgerrestaurangen Empes samt Folkets hus.

Planområdet omfattar drygt 3 hektar (31 533 m²).

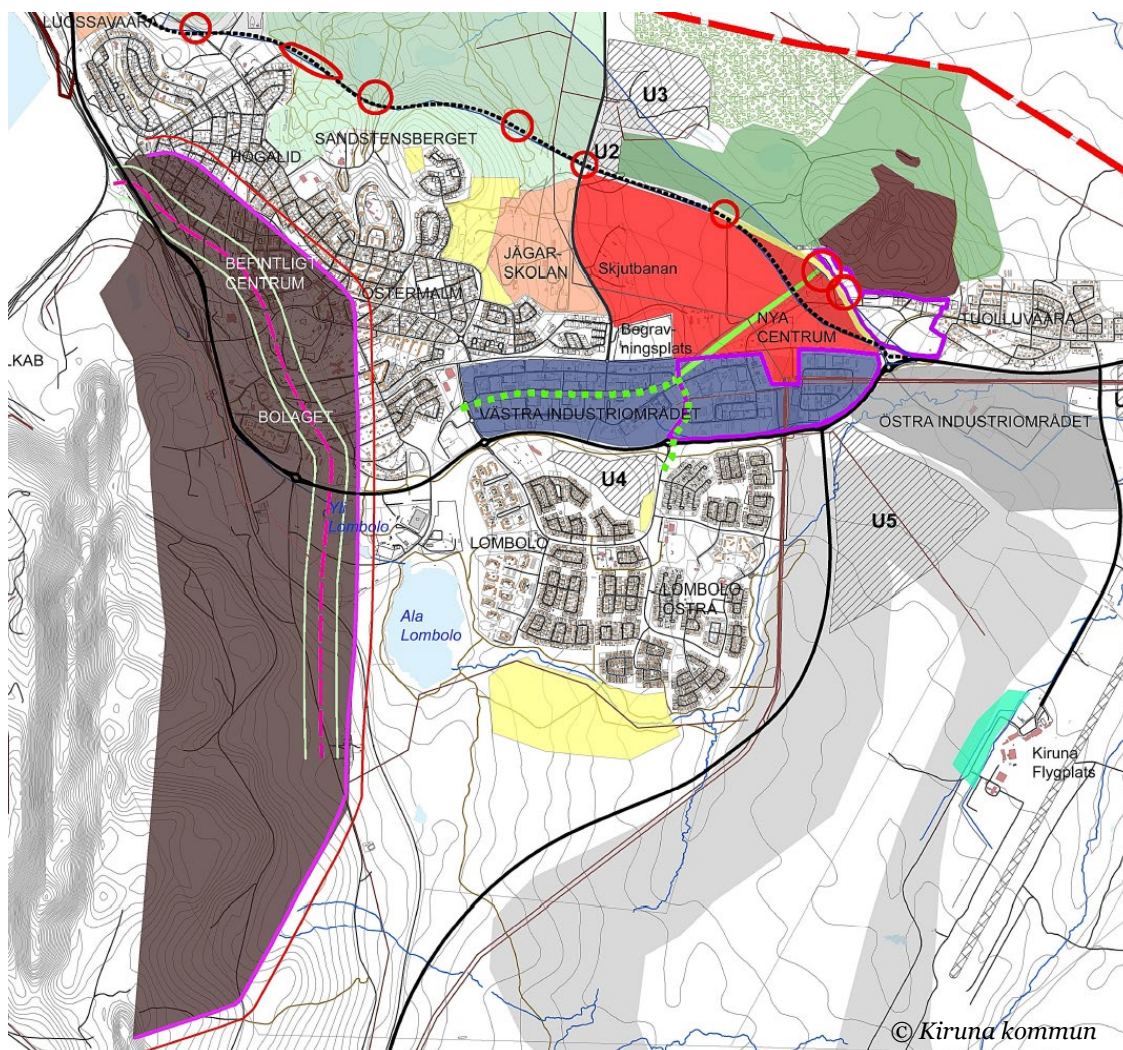
Fastigheterna inom planområdet ägs av Kiruna kommun och Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB).

Figur 4. Områden redovisade i orange ägs av Kiruna kommun. Områden redovisade i grönt ägs av LKAB.

5. TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE ÖVERSIKTLIGA PLANER

Den fördjupade översiktsplanen över Kiruna C (2014-10-01) är vägledande för planering av mark- och vattenanvändningen i Kiruna stad. I den fördjupade översiktsplanen anges hela det område som påverkas av gruvbrytningen (som sker 1365 meter under marknivån) som Deformationsområde Kiirunavaara 1365 m. Hela planområdet ligger inom detta område.

Figur 5. Utdrag ut plankarta för fördjupad översiktsplan för Kiruna C. Brunt område vid befintligt centrum och Bolaget anges som Deformationsområde Kiirunavaara 1365.

En ny kommunövergripande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 2018-12-11 där Kiruna C är utlagt som bosättning. Den fördjupade översiktsplanen ligger med som kartbilaga.

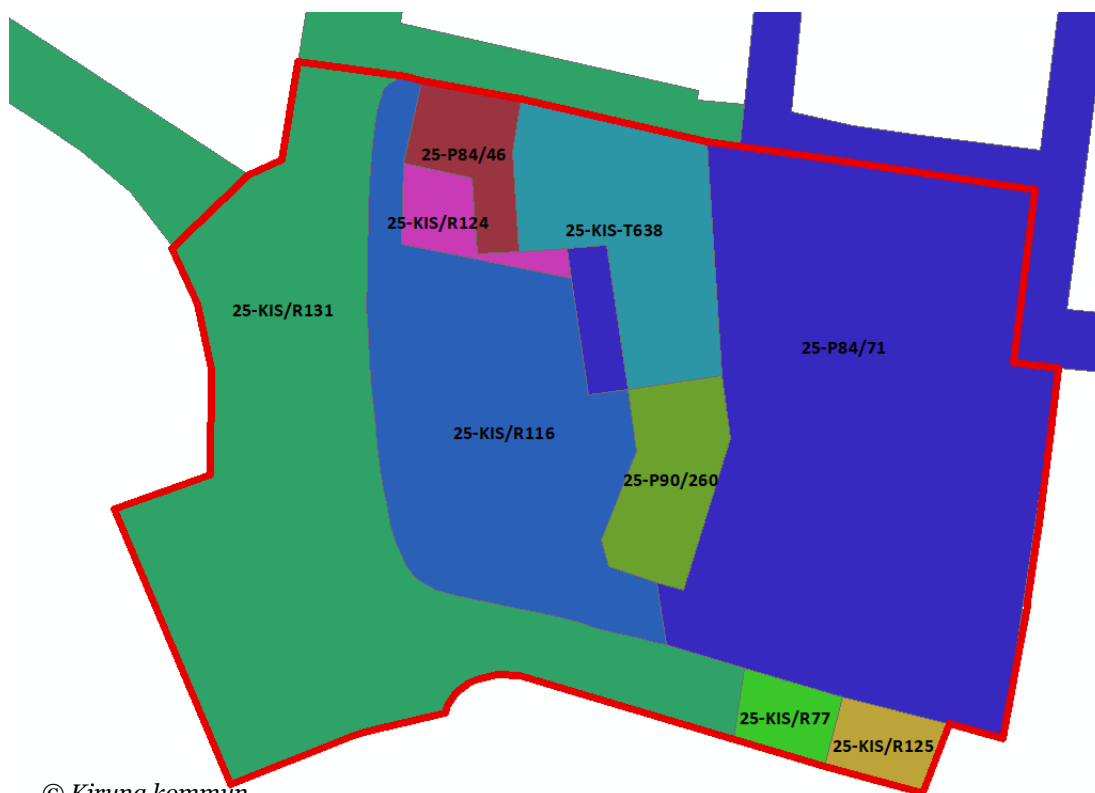
Redan i denna förra översiktsplanen från 2002 konstaterade kommunen att bebyggelsen i Kiruna centralort kunde komma att påverkas av gruvbrytningen. Ändringen i efterfrågan på malm gjorde att LKAB startade processen med stadsomvandlingen 2004 genom att uppmärksamma kommunen att planer för områdena närmast LKAB:s industriområde kommer att hamna inom deformationsområden. Prognosen för deformationerna visade en yttre gräns i norr vid Adolf Hedinsvägen som blir aktuell när nuvarande brytningsnivå 1365 är färdigbruten.

Huvudprincipen är att utveckling ska gå före avveckling och områden som avvecklas ska under en övergångstid bli en Gruvstadspark som fungerar som ett för allmänheten tillgängligt område och en buffert mot gruvindustriområdet.

DETALJPLANER

Planområdet omfattas av åtta nu gällande detaljplaner samt en tomtindelning. Avsikten är att ersätta de befintliga planerna med en ny detaljplan med användningen gruvindustri med syfte gruvstadspark.

Ingen av detaljplanerna har genomförandetid kvar.

© Kiruna kommun

Figur 6. Detaljplaner och tomtindelningar som berörs av detaljplanen.

Detaljplaner och tomtindelningar som helt eller delvis berörs av den nya planen:

Planbeteckning	Namn	Laga kraft
25-KIS/R116	KVARTERET BORRBÄRAREN	1963-06-19
25-KIS/R131	HJALMAR LUNDBOHMSVÄGEN M M	1965-06-02
25-KIS/R77	KVARTERET ORTDRIVAREN	1959-03-06
25-KIS/R125	KVARTERET SPELSTYRAREN	1964-12-03
25-P90/260	CENTRUM, DEL AV HOVMÄSTAREN	1990-09-10
25-P84/71	CENTRUM(DEL AV)KV HOVMÄSTAREN, RÄLSLÄGGAREN M M	1984-11-14
25-KIS/R124	BORRSMEDEN KV OCH HOVMÄSTAREN MM	1964-11-05
25-P84/46	CENTRUM(DEL AV), STG 54(DEL AV TORGET)	1987-07-10
25-KIS-T638	TOMTINDELNING KV HOVMÄSTAREN	1964-12-31

Tabell 1. Gällande detaljplaner och tomtindelning

När planförslaget vunnit laga kraft släcks samtliga ovan listade detaljplaner samt tomtindelningen ut.

UTVECKLINGSPLAN

En utvecklingsplan för Kirunas nya stadskärna antogs av kommunfullmäktige den 22 april 2014. Syftet med utvecklingsplanen var att i dialog med aktörer som berörs av stadsomvandlingen (medborgare, kommunala förvaltningar, företag, handel, fastighetsägare samt byggare och investerare) utveckla riktlinjer och principer för utvecklingen av den nya staden. Inom utvecklingsplaneområdet ska det rymmas cirka 3000 bostäder, Kirunas nuvarande kommersiella centrum, flertalet av stadens hotell, ett stort antal arbetsplatser, sjukhus, kyrka, gymnasieskola, bibliotek och polishus samt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Figur 7. Utvecklingsplaneområdet

KULTURMILJÖ

År 2014 togs "Kulturmiljöanalys Kiruna etapp 2" fram. Kulturmiljöanalysen utgörs av värderingar av och rekommendationer för den bebyggelse och de kulturmiljöer i Kiruna tätort som påverkas av gruvbrytningen.

Byggnaderna inom planområdet omfattas inte av kulturmiljöanalysen eller av bevarandeplanen från 1982 men inom området finns ändå kulturvärden att ta hänsyn till.

Hotell Ferrum uppfördes 1969 som stadshotell efter ritningar av arkitekt Arthur von Schmalensee som några år tidigare ritat Kirunas prisbelönta stadshus. Byggnaderna

har likheter och det kan finnas kulturvärden i hotellet som bör tas om hand innan rivning. Byggnaden bör därför inventeras på kulturvärden.

Figur 8. Hotell Ferrum från Hjalmar Lundbohmsvägen

Den offentliga konsten är en del av Kirunas kulturarv samt en del av kommunens konstsamling. Flera av stadens konstverk berörs av stadsomvandlingen och behöver därmed hanteras. Inom planområdet finns två fristående konstverk: *Talande tecken* och *Norrskensobelisk*. *Talande tecken* utfördes av Asmund Arle 1957 och ligger i Ferrumparken och mitt på Vänortstorget finns *Norrskensobelisk*. Denna är gjord av Torolf Engström 1986 i samband med byggandet av Folkets hus. Det kan finnas särskilda värden att beakta från den nuvarande platsen och hur tanken var när de skapades. Konstverken bör flyttas till ny placering där val av ny plats och sammanhang är viktigt.

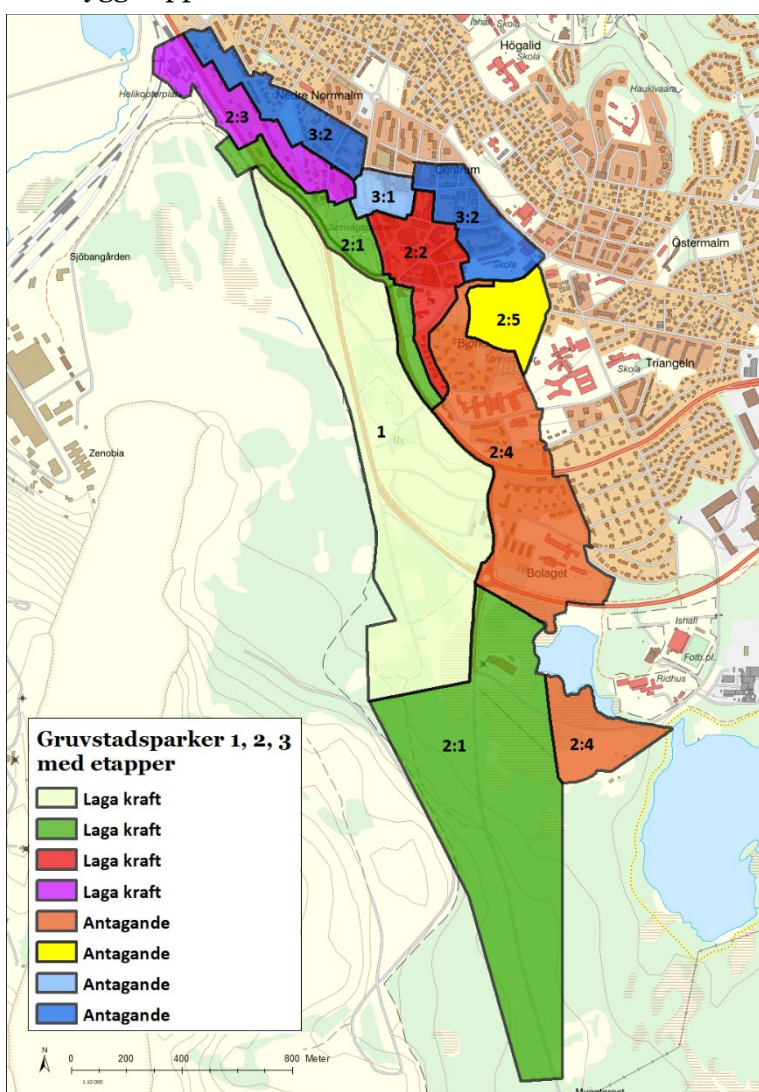

Figur 9. *Talande tecken* till vänster och figur 10. *Norrskensobelisk* till höger

Området är en viktig del av centrumkärnan och miljöerna behöver innan påverkan att dokumenteras.

AVTAL OM GRUVSTADSPARK 3 m. m.

År 2018 upprättades ett avtal om Gruvstadspark 3 m.m. mellan Kiruna kommun och LKAB. Syftet med avtalet är att utgöra nästa milstolpe i samarbetet avseende stadsomvandlingen för att möjliggöra fortsatt utveckling av samhället i Kiruna och fortsatt gruvverksamhet på orten. Genom avtalet avser Kiruna kommun och LKAB att stödja och starta utvecklingen av ett nytt centrum i nya Kiruna C, mellan befintlig tätortsbebyggelse och Tuolluvaara, samt att åstadkomma en ordnad avveckling av Kirunas befintliga centrum. Kommunen och LKAB är överens om att utvecklingen av det nya samhället ska gå före avvecklingen av befintligt centrum, samt att både utveckling och avveckling måste ske genom ett nära samarbete. Detta innebär bland annat att målsättningen är att befintligt centrum ska avvecklas i takt med att nya Kiruna C byggs upp.

Figur 11. Samtliga nu pågående gruvstadsparksplaner och de som redan vunnit laga kraft.

POLITISKA BESLUT

Kommunstyrelsen beslutade 2019-06-17, § 171 att ge planavdelningen i uppdrag att påbörja arbetet med detaljplaner för gruvstadspark 3. 2020-01-27, § 27, beslutade kommunstyrelsen att dela upp det ursprungliga planområdet för gruvstadspark 3 till etapp 1 och etapp 2. Kommunstyrelsen tog då också beslut om att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas. Det här planförslaget samt miljökonsekvensbeskrivningen har tagits fram enligt kommunstyrelsens uppdrag för gruvstadspark 3 etapp 1.

RIKSINTRESSEN

Planområdet omfattas av riksintresse för kulturmiljö, värdefulla ämnen och material samt område för särskilt behov av hindersfrihet. Se avsnitt Förenligt med 3, 4, 5 kap. MB.

UNDERSÖKNING OCH MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken (MB) ska en strategisk miljöbedömning göras för planer och planprogram om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. En undersökning är den analys som leder fram till ställningstagandet om huruvida en strategisk miljöbedömning behöver göras eller inte. Undersökningen ska identifiera omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Vid en undersökning ska samråd ske med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planeringen så att en hållbar utveckling främjas. Bedömningen ska göras enligt de kriterier som anges i förordning 1998:905 om miljökonsekvensbeskrivningar och ska alltid utmynna i ett motiverat ställningstagande.

Efter undersökningen ska kommunen ta ett särskilt beslut i frågan om planens genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Om förändringen antas innebära betydande miljöpåverkan ska det upprättas en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för detaljplanen där konsekvenserna ska identifieras, beskrivas och bedömas. Krav på innehållet återfinns i 6 kap. 12-13§ MB. Hänvisning till detta finns även i plan och bygglagens (2010:900) 4 kap. (34§). Regeringen får därutöver meddela föreskrifter om vilka slags planer och program som alltid kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En undersökning av risk för betydande miljöpåverkan (BMP) för hela Gruvstadspark 3 har upprättats av stadsbyggnadsförvaltningen i Kiruna kommun. I denna bedöms genomförandet av detaljplanen kunna leda till betydande miljöpåverkan enligt Miljöbalken i 6 kap. 12-13§. Samråd har skett med länsstyrelsen som delar kommunens bedömning av miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n) har tagits fram av Tyréns AB.

Följande aspekter ska utredas vidare i MKB integrerat med detaljplanarbetet:

- Nationella miljömålen

- Riksintresset kulturmiljö
- Stadsbilden
- Kulturmiljön
- Sociala aspekter
- Klimat
- Dag- och grundvatten
- Naturmiljön
- Förorenad mark
- Trafiksituationen inklusive farligt gods
- Avfall och masshantering
- Risk- och säkerhet
- Störningar
- Stråk och rekreation
- Luft
- Miljökvalitetsnormer (MKN)

Processer och frågor specifikt avseende rivning hanteras gemensamt av kommunen och LKAB i ett särskilt avvecklingsprojekt.

I samrådsyttrande från länsstyrelsen daterat 2019-07-29 delar länsstyrelsen kommunens uppfattning om vilka miljöaspekter som bedöms som betydande och som motiverar särskild miljöbedömning. Avgränsningsområdet har hållits och länsstyrelsen har inkommit med synpunkter på vad som är viktigt att fokusera på i MKB:en 2019-12-17.

6. FÖRENLIKT MED 3, 4, 5 KAP. MB MILJÖBALKEN, KAP. 3

Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden

Enligt Miljöbalken 3 kap. 1§ ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Sådan användning som medför en, från allmän synpunkt, god resurshushållning ska ges företräde. Detaljplanen innebär att användningen av en del av Kiruna centrum omvandlas från bostadsbebyggelse, allmänt ändamål m.m. till industrimark med syfte gruvstadspark. Detta är en förutsättning för att gruvbrytningen ska kunna fortsätta.

Riksintresse kulturmiljövård

Hela Kiruna centrum inklusive planområdet ligger inom riksintresse för kulturmiljövården för sin stadsmiljö och sitt industrilandskap, enligt miljöbalken 3 kap. 6§. Inom planområdet ligger inga byggnader som är skyddade i detaljplan eller på annat sätt. Här finns i dag Hotell Ferrum och Folkets hus, Ferrumparken och Norrskensobelisken.

Riksintresse värdefulla ämnen och material

Planområdet och hela Kiruna stad omfattas också av riksintresse för värdefulla ämnen och material. Villkoret för markdeformationer har bestämts utifrån när t.ex. ledningar

och rör i marken kan komma att påverkas av markdeformationerna och därmed göra marken olämplig för bebyggelse. Då detaljplanens syfte är att planlägga området som industrimark så att gruvbrytningen kan fortsätta bedöms planen ha en positiv inverkan på riksintresset. Att inte planlägga marken för gruvindustri så att fortsatt gruvdrift inte är möjlig i förhållande till deformationsvillkoret skulle innebära att riksintresset värdefulla ämnen och material inte tillgodoses. Inom området finns undersökningstillstånden Kiirunavaara nr 9 och Kiirunavaara nr 5 samt skyddsområde för bearbetningskoncessionerna Kiirunavaara K nr 1, Kiirunavaara K nr 3 och Kiirunavaara K nr 5.

Riksintresse särskilt behov av hindersfrihet

Riksintresse för särskilt behov av hindersfrihet berör större del av Kirunas stadskärna med omnejd.

Påverkan på riksintressena beskrivs utförligare i miljökonsekvensbeskrivningen.

MILJÖBALKEN, KAP. 4

Särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet

Planområdet omfattas inte av särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten.

MILJÖBALKEN, KAP. 5

Miljö kvalitetsnormer och miljö kvalitetsförvaltning

För att säkerställa kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt finns miljö kvalitetsnormer reglerade för ett flertal ämnen, enligt miljöbalken 5 kap. 1§. Dessa normer finns för att varaktigt skydda, alternativt avhjälpa skador på eller olägenheter för, människors hälsa eller miljön.

I miljökonsekvensbeskrivningen beskrivs påverkan på miljö kvalitetsnormerna och det bedöms inte föreligga någon risk för överskridande av miljö kvalitetsnormen för luft eller buller på grund av detaljplanens genomförande. Gällande miljö kvalitetsnormen för ytvatten bedöms planen inte försämra de olika vattenförekomsternas status, men heller inte förbättra den.

7. FÖRUTSÄTTNINGAR, FÖRÄNDRINGAR OCH KONSEKVENSER

GRUVBRYTNING

På sikt kommer planområdet att användas som gruvindustri. Ny bebyggelse för gruvindustrins drift är dock inte aktuellt i området. Det kan i framtiden bli aktuellt med mindre tekniska anläggningar som t.ex. pumpstationer och nätstationer, samt byggnader som behövs för gruvstadsparkens drift inom planområdet.

BEBYGGELSE

När Kiruna etablerades kring förra sekelskiftet utgjordes samhället av tre olika områden: Bolagsområdet, området Stadsplanen samt SJ-området. Olika aktörer styrde utvecklingen inom respektive område. I området Stadsplanen kunde privatpersoner själva köpa tomt och bygga, vilket innebar en mer varierad bebyggelse än i de andra stadsområdena.

Figur 12. Kiruna stadsplan från 1915. Det bruna området anger SJ-området, det orangea anger stadsplaneområdet och det grå området anger Bolagsområdet. Planområdet är ungefärligt markerat med en röd ring.

Planområdet omfattar nuvarande Folkets husbyggnaden, Scandic hotell Ferrum med den så kallade Ferrumparken. Vänortstorget har varit och är till viss del även idag Kirunas centrala torg med affärer och verksamheter. Torget är en viktig knutpunkt i Kiruna och en välkänd plats för besökare då det ligger centralt och har omgetts av flera karakteristiska byggnader såsom Ferrum och Ortdrivaren (ingår i detaljplan för gruvstadspark 2, etapp 2), Folkets hus och affärsbyggnaderna. Del av torget nyttjas idag till bilparkering dit de flesta tillfälliga besökare hittar. Området har en stark identitet, utgör ett landmärke och en knutpunkt.

Figur 13. Hotell Ferrum

Figur 14. Parkering med Folkets hus och Ferrum i bakgrunden

FRIYTOR

Inom planområdet finns den så kallade Ferrumparken. Parken är ett fritt beläget område med gräsytor, några sprida, äldre träd, fontän och konstverk. Under vintertid byggs ett mindre lekland i snö upp i parken. Det här området kommer under en övergångsperiod, innan området blir olämpligt att beträda, att bli gruvstadspark. Det är ännu inte klart hur utformningen kommer att se ut.

FORNLÄMNINGAR

Inom planområdet finns inga kända fornlämningar.

GATOR OCH TRAFIK

Gator och vägar

Planens syfte är gruvindustri, men vägarna inom planområdet och befintliga vägstrukturer är pågående markanvändning och kan användas för sitt nuvarande syfte så länge det är möjligt.

När det blir aktuellt för avstängning av vägar måste det säkerställas att framkomligheten till bostäder och annat inte påverkas. Om vägar till områden som fortfarande används stängs av, måste en alternativ väg säkerställas.

Vid avstängning av vägar måste tillgängligheten för räddningstjänstens fordon liksom hämtningsfordon säkras, och dialog med räddningstjänsten och Tekniska verken i Kiruna AB ska ske under processens gång.

Vid hämtning av avfall ska backning av fordon i största möjliga mån minimeras. Återvändsgator ska ha vänd möjlighet, t.ex. i form av vändplats eller trevägskorsning. Hämtningsfordon ska inte framföras på gång- och cykelbana.

Kollektivtrafik

I och med detaljplanens genomförande blir det efter hand aktuellt att dra om befintliga busslinjer som går längs Hjalmar Lundbohmsvägen.

Parkering, varumottagning, utfarter

Parkeringar och utfarter kommer att vara tillgängliga så länge det är möjligt.

Vägar och utryckningsvägar

Kiruna kommun ansvarar för vägarnas drift fram till att de inte längre behövs. Vägarna inom området ska kunna fungera som utryckningsvägar för räddningstjänstens fordon fram tills att de inte längre behövs eller området måste stängslas in. Detta säkerställs i genomförandeavtalet som Kiruna kommun och LKAB träffar i samband med detaljplanen. Vid avstängning av vägar måste tillgängligheten för räddningstjänstens fordon liksom hämtningsfordon säkras, och dialog med räddningstjänsten och Tekniska verken i Kiruna AB ska ske under processens gång.

GEOTEKNISKA OCH HYDROLOGISKA FÖRHÅLLANDEN

LKAB har utrett grundförhållandena i samband med att gruvdriften har utvecklats. Undersökningar och analyser utförs kontinuerligt.

Mätpunkter

I Kiruna stad, finns ett stort antal mätpunkter som mäter hur mycket marken rör sig. LKAB följer deformationerna i olika mätprogram och mätningar utförs minst fyra gånger per år. Med hjälp av mätningarna har LKAB kontroll på markdeformationerna och gränsen för miljövillkoret. Inga skadliga konsekvenser av markdeformationer orsakade av gruvbrytningen bedöms uppstå utanför gränsen för miljövillkoret.

I första hand påverkar markdeformationerna infrastruktur t.ex. vatten- och avloppsledningar och fjärrvärmeledningar. Så småningom påverkas även bebyggelse och vägar inom området.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Infrastruktur

En pågående infrastrukturutredning finns. Syftet med utredningen är att identifiera var ledningar (vatten, spillvatten, dagvatten, tele, fjärrvärme, belysning, opto och el) lämpligast kan stängas av utan att det påverkar övrigt ledningsnät, samt var pump- och nätstationer bäst kan placeras. LKAB ansvarar för ersättning och uppköp av ledningar inom planområdet. Ledningar kan behöva avvecklas p.g.a. deformationer innan en byggnad som försörjs av ledningen berörs. Då kan ledningar behöva dras om i ny sträckning. Kommunal infrastruktur är avtalat om i det civilrättsliga avtalet för Gruvstadspark 3.

Dagvatten

Marken är till största delen hårdgjord men planområdet omfattar också anlagd parkmark. Dagvatten från såväl tak, gaturum och markytor avleds via ledningssystem som slutligen mynnar i Ala Lombolo.

Förändringen av markanvändningen innebär att påtryckande dagvatten från uppströms belägna områden behöver omhändertas på ett säkert, långsiktigt och hållbart sätt där dagvatten leds bort från gruvan så att pumpning inte ska komma att behövas.

Avvecklingen medför att dagvattenflödena inom planområdena kommer att minska betydligt samt att eventuella översvämningsrisker kommer att elimineras varför det i enlighet med kommunens riktlinjer rekommenderas att hantera dagvattnet inom planområdena genom naturlig infiltration. Eftersom planområdena kommer att omvandlas till grönytor, och asfaltvägar ersätts av grusvägar, kommer inga särskilda åtgärdsbehov behövas då dagvattnet huvudsakligen kommer att infiltreras på plats.

Ytterligare medför planändringarna att föroreningsbidraget minskar i och med att områdena ändras till parkmark varför det inte bedöms vara motiverat att ytterligare rena dagvattnet från planområdena.

Dagvattenhanteringen handlar huvudsakligen om att säkerställa att påtryckande dagvatten från ledningsburna områden uppströms omhändertas på ett säkert sätt vilket kan uppnås genom att leda dagvattnet med självfall via gräsbeklädda, v-formade svackdiken mot både Luossajärvi i nordväst och Yli-Lombolo i syd.

Eftersom samtliga befintliga vägar ska kvarhållas innebär detta att 11 trummor och 13 dikessträckor behöver anläggas längs planområdenas nordöstra gräns och längs E10 och järnvägen mot Luossajärvi och 10 vägtrummor och 12 dikessträckor behöver anläggas längs planområdenas nordöstra gräns och genom nedströms belägna bostadsområden mot Yli-Lombolo.

Avfall

Rivningar av bebyggelse och infrastruktur inom planområdet kommer ge upphov till rivningsmaterial av olika avfallsslag. Planområdet innehåller ett fåtal byggnader av olika typ och storlek, byggda av trä, betong, tegel och/eller plåt som kommer att rivras. Byggnader kan även demonteras eller flyttas.

Selektiv rivning bör tillämpas vid kommande rivningar. Genom selektiv rivning kan exempelvis en större andel av rivningsmassorna behandlas genom återanvändning eller materialåtervinning.

Rent trä kan bli biobränsle eller användas till energiåtervinning i värmeverket. Dessutom kan farligt avfall och annat riskavfall undvikas att blandas med rivningsmassorna.

En tidig inventering bör utföras för att säkerställa att det finns tillräckligt med deponiutrymme lokalt. Detta för att undvika att stora mängder rivningsmassor fraktas långa sträckor i onödan.

Frågan om avfalls- och hantering av massor behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen.

SKYDDSRUM

Inom planområdet finns 1 skyddsrum med 221 skyddsrumspplatser. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, bevakar frågan om skyddsrum och det krävs tillstånd från MSB innan skyddsrum rivs. Ersättning av skyddsrum kan ske var som helst i beståndet. LKAB förhandlar med berörda sakägare och om skyddsrum finns i befintlig fastighet hanteras detta i förhandlingen.

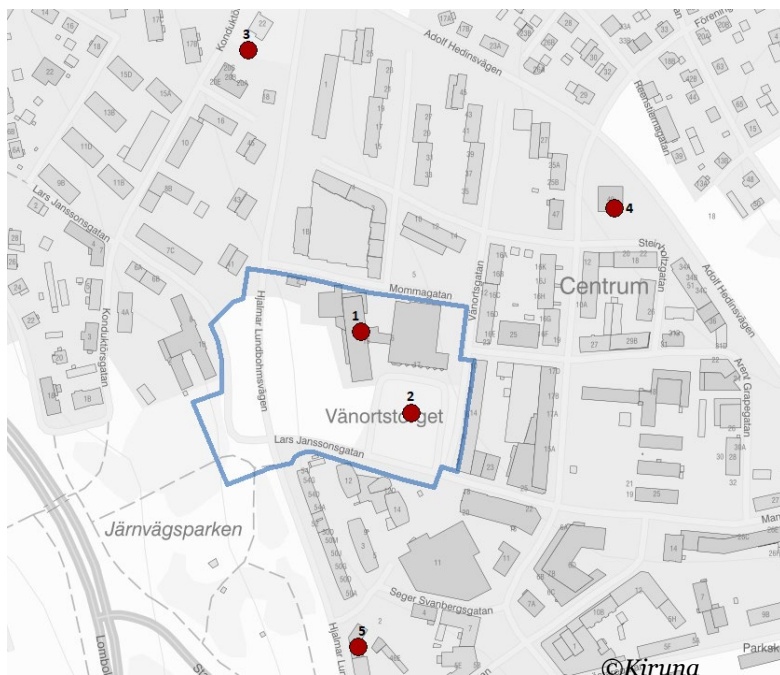

Figur 15. Skyddsrummet inom planområdet ligger i Hotell Scandic Ferrum.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Förorenad mark

Inom planområdet finns två identifierade möjligt förorenade platser; En panncentral på hotell Ferrum och en före detta, sanerad, bensinstation. I direkt anslutning till planområdet finns ytterligare tre möjligt förorenade områden.

Figur 16. Möjligt förorenade områden. Den blå linjen markerar planområdet.

I nedanstående tabell beskrivs objekten närmare med information om risker och rekommenderade åtgärder för att förhindra spridning av potentiella föroreningar.

Objekt, GP 3	Potentiella föroreningar	Bedömd negativ effekt	Rekommenderade åtgärder
<i>Inom planområdet</i>			
Nr 1: Panncentral Ferrum	Oljeämnen, PAH	Risk för Måttlig	Lokalisering och upptagning av cisternerna samt provtagning av jord i cisternläge rekommenderas i samband med rivning.
Nr 2: Bensinstation, tidigare undersökt av SPIMFAB	Oljeämnen, PAH, bly	Risk för Liten	Inga ytterligare åtgärder bedöms nödvändiga.
<i>Utom planområdet</i>			

Nr 3: Bensinstation	Oljeämnen, PAH, tungmetaller	Risk för Liten	Fastigheten är sanerad och inga åtgärder avseende markföroreningar bedöms nödvändiga.
Nr 4: Bensinstation, pågående verksamhet OK/Q8	Oljeämnen, PAH, tungmetaller	Risk för Måttlig	Undersökning och eventuell sanering i samband med avveckling av verksamheten.
Nr 5: Tryckeri	Tungmetaller, olja, Tri, lösningsmedel, cyanid	Risk för Måttlig-Liten	Genomgång av områdets historik och bedömning om behov av undersökning. Dock bedöms avståndet vara relativt långt till gränsen för GP 3.

Tabell 2. Nr 1 och nr 2 ligger inom planområdet. Nr 3, 4 och 5 i nära anslutningen till detsamma.

Radon

Området har inte utretts för radon. Då detaljplanens syfte är att bibehålla sin nuvarande funktion ett tag till för att på sikt avvecklas utreds detta inte i planarbetet.

Störningar och rivning

Planens genomförande kan medföra störningar i form av buller och utsläpp från omlokalisering av trafik, samt rivningstransporter. Omgivningen kan tillfälligt påverkas av damning, vibrationer och buller då bebyggelsen inom planområdet efterhand rivs

Rivningen av bebyggelse i Gruvstadspark 3 kommer att ske etappvis samt på olika ställen, vilket gör att transporterna sprids ut.

De kommande rivningarna av bebyggelsen inom planområdet ska genomföras på ett sådant sätt att allmänna och enskilda intressen påverkas så lite som möjligt

LKAB:s miljövillkor hanterar bland annat utsläpp och buller från gruvverksamheten.

Skred och ras

LKAB:s miljövillkor hanterar hur mycket marken får röra sig inom områden som inte är planlagda för gruvindustrin. LKAB ansvarar för att avgöra när området behöver stängslas in och göras oåtkomligt för allmänheten. Inga risker för skred och ras bedöms uppstå utanför det instängslade området.

Transport av farligt gods

Då del av nuvarande E10 har stängts nyttjas befintliga vägar (Silfwerbrandsgatan, Hjalmar Lundbohmsvägen och Stationsvägen) som alternativ sträckning (Plan B). Plan B är en tillfällig omlokalisering av E10:s trafik som endast ska vara i bruk från det att nuvarande E10 stängts till dess att ny E10 norr om Kiruna har öppnats.

E10 är primär transportled för farligt gods och farligt gods ska få färdas på vägen. Då olycksrisken är kopplad till hastigheten, kan en låg hastighet på vägen minska risken för olycka med farligt gods samt minska konsekvenserna vid en eventuell olycka.

Tung trafik och farligt gods som transporteras till LKAB via lastbil, t.ex. explosiva ämnen till LKAB Kimit, transporteras från E10 söderut till LKAB:s södra infart. Denna trafik leds alltså aldrig förbi Kiruna stad.

Trygghet och brottsförebyggande åtgärder

Det är viktigt att vidta åtgärder för att människor som vistas i parkområdet under övergångstiden till gruvindustri kan känna sig trygga och verka brottsförebyggande. Belysningen ska vara så pass god att den inte upplevs skum och att belysningspunkterna överlappar varandra så att det inte finns mörka områden. Viktigt att den även lyser upp områden utanför själva gångstigen eller motsvarande för att tidigt kunna upptäcka eventuella faror.

Vegetationen bör inte vara för hög eller tät nära platser där människor vistas, exempelvis gångstigar eller runt platsen för en grillkåta. Man ska kunna överblicka platsen man befinner sig på eller är på väg till.

Åtkomst till de byggnader där verksamhet bedrivs och människor bor, även i anslutning till planområdet krävs ur räddningssynpunkt. Åtkomst och uppställningsplats för höjdfordon behöver finnas till de lokaler/lägenheter där räddningstjänsten utgör alternativ utrymningsväg. Även tillgång till brandposter behöver finnas.

SOCIALA KONSEKVENSER

Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver en påverkan på de sociala aspekterna som planens genomförande ger upphov till.

Planen bedöms medföra stora sociala konsekvenser av negativ karaktär och lämna få invånare oberörda. Planens genomförande innebär stora negativa konsekvenser när flytt och rivning sker och i den efterföljande etableringsprocessen, men på längre sikt när nya samhällsstrukturer har vuxit fram kan konsekvenserna bli mindre påtagliga. Samtliga av de sociala aspekter som miljökonsekvensbeskrivningen beskriver (get, identitet, socialt liv, delaktighet och prioriterade grupper) riskerar att påverkas, inte minst vad gäller ekonomisk trygghet, tillgänglighet till viktiga funktioner samt fortlevnad av sociala nätverk. De prioriterade grupper som analysen utgått från riskerar att drabbas särskilt svårt. Detaljplanerna för Gruvstadspark 3-områdena och samhällsomvandlingen bedöms dock även medföra stora positiva konsekvenser då de i grunden handlar om stadens fortlevnad. Genomförs planerna med stor hänsyn till ovan beskrivna sociala aspekter finns större möjlighet till att stadens sociala liv kan återetableras och lyckas hitta nya arenor. Gruvstadspark 3 och även den nya stadskärnan kan beroende på innehåll bli ett positivt tillskott i staden som gynnar socialt liv och folkhälsa.

KONSEKVENSER FÖR OMLOKALISERING AV KIRUNAS CENTRUM

Under hela stadsomvandlingen pågår många processer samtidigt och det är mycket viktigt med samordning. Planläggningen av både utveckling och avveckling måste påbörjas i tid för att nå bästa resultat och det är väsentligt med god kommunikation mellan olika aktörer.

Planläggning och markarbete i nya centrum pågår. Ett nytt stadshus är uppfört och taget i bruk, åtta stycken kulturhistoriskt värdefulla byggnader har flyttats hit, ett antal flerbostadshus har uppförts samtidigt som ett flertal byggnationer pågår.

Planeringen i nya centrum är beroende av när samhällsfunktioner i nuvarande centrum behöver flytta och tidplanerna behöver stämma överens. Utveckling ska gå före avveckling. Människor, men även andra samhällsfunktioner, måste ha någonstans att flytta när det är dags.

Det är mycket viktigt att det finns alternativa bostäder för de boende och verksamma inom gruvstadsparkerna när det är dags för flytt. De första som har behövt flytta från Gruvstadspark 1, de boende i kvarteret Ullspiran, har erbjudits nya bostäder av LKAB inom LKAB Fastigheters bestånd. Planläggning och byggnation pågår fortlöpande för att det ska finnas alternativa bostäder.

Det är viktigt att planeringen påbörjas i god tid innan genomförandet. Detta gäller både vid flytt av bebyggelse och vid ny ersättningsbyggnad för den bebyggelse som avvecklas. Det måste finnas laga kraftvunnen detaljplan på platsen dit bebyggelsen ska flyttas/ersättas. Detaljplaneläggningen inom Nya Kiruna C behöver svara till behovet av vad som avvecklas. T.ex. kan detaljplaner behöva anpassas efter att flyttade byggnader ska få plats. Därmed är det viktigt att planläggningen av avvecklingen startas och sker i symbios med planläggningen av utvecklingen.

Då LKAB ska ha påbörjat förvärv med samtliga fastighetsägare inom planområdet när detaljplanen antas, samt att byggnation av nya bostäder ska stå färdiga i samband med att nya lokaler för handel står färdiga, finns det även möjlighet att flytta med till nya centrum i ett tidigt skede.

När centrum avvecklats är hanteringen av bebyggelsen viktig. Kiruna kommun och LKAB vill undvika att byggnader står tomma under lång tid. Under en tid kan byggnaderna dock användas till tillfälliga bostäder och lokaler innan de rivs. När byggnaderna står tomma, och det inte är aktuellt att ha kvar bebyggelsen inom centrum, rivs och gestaltas området till gruvstadspark. Det är viktigt att området upplevs tryggt och ordnat under hela tiden det fungerar som gruvstadspark.

Även de kirunabor som inte måste flytta till följd av stadsomvandlingen berörs av att centrum flyttas. Arbetsplatser och centrumfunktioner flyttas och avstånden till detta förändras. T.ex. får boende i Tuolluvaara närmare till nya centrum medan avståndet mellan Luossavaara och nya centrum blir längre än idag.

UTVECKLING FÖRE AVVECKLING

Utveckling

Kiruna kommun och LKAB är överens om att utvecklingen av det nya samhället ska gå före avvecklingen av befintligt centrum samt att både utveckling och avveckling måste ske genom ett nära samarbete mellan LKAB och kommunen. Målsättningen är att befintligt centrum ska avvecklas i takt med att nya Kiruna C byggs upp.

Utvecklingen av Kirunas nya stadskärna sker öster om befintligt centrum. Detaljplanen för stadshuset vann laga kraft sommaren 2015 och detaljplanen för torg och handelsgata vann laga kraft sommaren 2016. Under våren 2019 vann även detaljplanen för volymhandelsområdet laga kraft.

Planering pågår även för torget och kvarteren närmast det nya stadshuset och markanvisningsavtal har upprättats med olika aktörer inom detta område. Byggnationen av kvarteren närmast det nya stadshuset påbörjades 2018. Detaljplan för området norr om stadsparken har antagits och avvaktar dom från mark- och miljödomstolen. Området norr om stadsparken ska inrymma bostäder, stadspark och olika servicefunktioner såsom en ny gymnasieskola och ett nytt simhallsbad.

Detaljplan för bostäder längs med Kurravaaravägen vann laga kraft under sommaren 2019 och Jägarskolan etapp 2, strax väster om nya centrum vann laga kraft redan på våren 2018.

Ytterligare en detaljplan, norr om kyrkogården, planerad för bostäder, kontor och en liten del handel har antagits men avvaktar dom från mark- och miljödomstolen.

Avveckling

Under år 2016 startades ett avvecklingsprojekt för gruvstadspark 2-området upp. Avvecklingsprojektet hade representanter från LKAB och Kiruna kommun, i både styrgrupp och projektgrupp. Styrgruppen beslutar i frågor för projektets fortskridande och har det totala ansvaret för projektets genomförande. Projektgruppen ansvarar för att projektet på bästa sätt blir kvalitativt och kvantitativt utfört med hänsyn till fastställda tids-, resurs- och kostnadsramar.

I avvecklingsprojektet tog ett helhetsgrepp över avvecklingen inom både gruvstadspark 2 och gruvstadspark 1. Syftet med avvecklingsprojektet var att säkerställa LKAB:s fortsatta gruvbrytning samtidigt som befintlig bebyggelse avvecklas på ett ordnat och miljöanpassat sätt genom anläggandet av gruvstadspark. Avvecklingsprojektets uppdrag var att planera, projektera samt utföra åtgärder så att park anlades och så att avveckling av byggnader och infrastruktur skett enligt avtal mellan LKAB och Kiruna kommun. Detta innebär bland annat att:

Under 2020 startades en ny styrgrupp upp kring avvecklingen i samverkan med LKAB och Kiruna kommun.

Styrgruppens uppdrag kan sammanfattas i fyra punkter:

- Gemensam övergripande plan för avveckling
- Samordning av aktiviteter inom avvecklingsområdet
- Flyttsamordning
- Rivningsplanering

Detta innebär, precis som tidigare att:

- Bibehållen och fullgod funktion säkras i fastigheter, anläggningar och utemiljöer under hela dess livslängd

- Bibehållen och fullgod funktion säkerställs för kommunaltekniska anläggningar (VA, dagvatten, fjärrvärme, gator) fram till avveckling
- Avveckling och anläggning följer gällande tidplan
- En god kommunikation och information genomförs med berörda intressenter och med angränsande projekt
- Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och kulturmiljöer hanteras och dokumenteras enligt intentionerna i avtal mellan Kiruna kommun och LKAB i samråd med länsstyrelsen
- Mervärden och förutsättningar för nyttjande av området skapas till gagn för boende i närområdet och övriga kirunabor

ERSÄTTNINGSPRINCIPER

LKAB har tagit fram ersättningsprinciper för hur olika sakägare ska kompenseras för den påverkan som samhällsomvandlingen har på dem. Sakägargrupperna utgörs av fastighetsägare, innehavare av bostadsrätter, hyresgäster och näringsidkare.

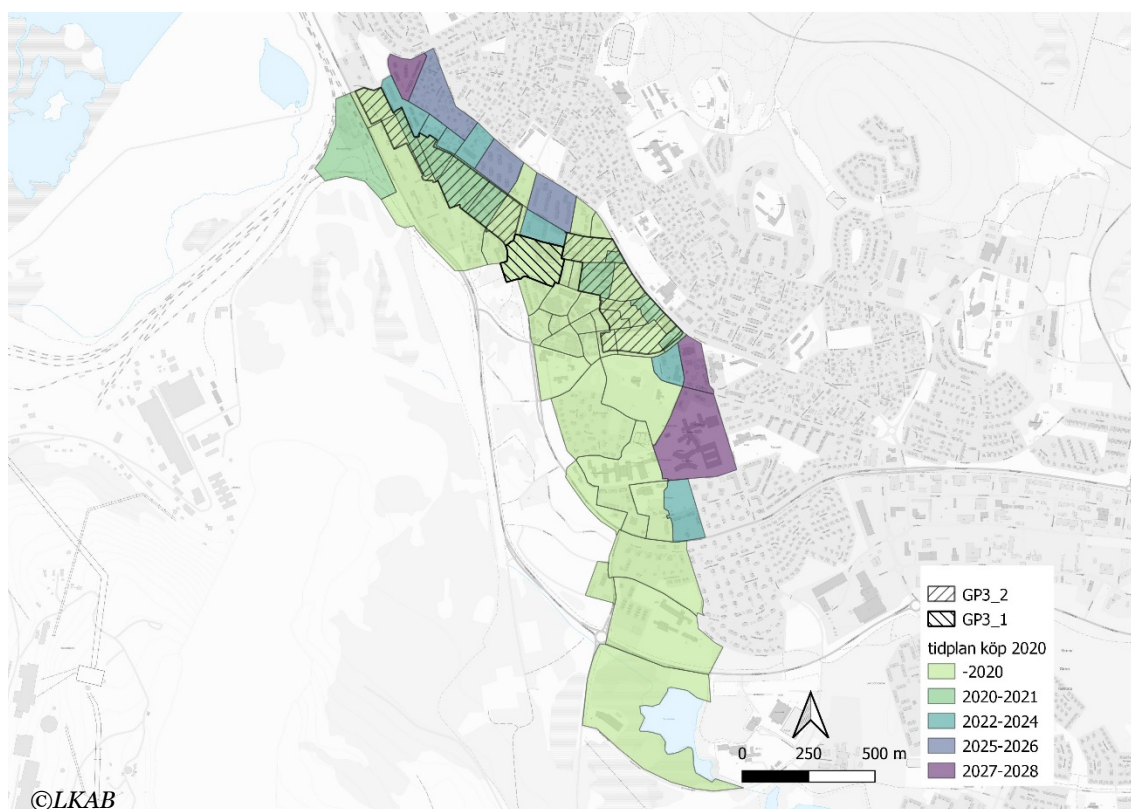
Till fastighetsägare avser LKAB att i första hand erbjuda en ersättningsfastighet för den fastighet LKAB behöver förvärva och i andra hand en ekonomisk kompensation baserat på marknadsvärdet plus 25 %. Till bostadsrättsägare ges ekonomisk kompensation i form av marknadsvärdet för en nyproducerad bostadsrätt i Malmfälten.

Till hyresgäster erbjuds en trappning av hyran i en ny lägenhet under 7 år. Första året betalar man sin gamla hyra, sedan trappas den stegvis upp till bostadens ordinarie hyra. Hyresgäster får också betalt för flytten.

Näringsidkare får betalt för sin flytt och för ev. bortfall av resultat. I det fall de är fastighetsägare gäller även samma princip som för andra fastighetsägare.

Genom att erbjuda en ersättningsfastighet i första hand kommer LKAB att behöva kunna erbjuda alla fastighetsägare en ny plats och en ny byggnad. Den fastighetsägare som finns i Kiruna centrum ska alltså kunna få ett erbjudande om motsvarande byggnad i ett motsvarande läge i nytt centrum.

För hela det område som ska avvecklas till följd av deformationszonen för KUJ 1365 kommer LKAB att behöva ha tillgång till mark som motsvarar 3000 bostäder och mark för övriga lokaler. Den uppgörelse som LKAB träffar med fastighetsägaren genererar en beställning till en byggherre, t.ex. ett entreprenörsföretag. Byggherren uppför en byggnad som LKAB bekostar och överlämnar till sakägaren.

Figur 17. Tidsspänn inom vilket LKAB avser att köpa fastigheterna inom bl a gruvstadspark 3-området.

ADMINISTRATIVA FRÅGOR

Genomförandetid

Genomförandetiden för detaljplanen är 5 (fem) år.

8. GENOMFÖRANDE

ORGANISATORISKA FRÅGOR

Tidplan

Detaljplanen handläggs enligt reglerna för utökat förfarande. Det innebär att först sker ett samråd kring planen och därefter en granskning av handlingarna innan den prövas för antagande. Samråd genomförs med kommunala förvaltningar, statliga myndigheter, intresseorganisationer samt berörda sakägare. Synpunkter på detaljplaneförslaget kan lämnas in skriftligt både under samrådstiden och under granskningstiden. Efter samrådstiden respektive granskningstiden sammanställs inkomna synpunkter i en samrådsredogörelse respektive ett utlåtande. Synpunkterna bemöts och eventuella justeringar av planen görs. Planen vinner laga kraft tre veckor efter att kommunen har anslagit antagandebeslutet. Om planen överklagas fördröjs handläggningstiden.

Preliminär tidplan: Samråd: april 2020 (genomfört)

Granskning: september 2020 (genomfört)

Antagande: november 2020

Laga kraft: tre veckor efter antagande

Genomförandetid

Genomförandetiden sträcker sig fem(5) år från det datum planen vunnit laga kraft. Omvandlingen till gruvstadspark för området beräknas ske inom ca 5 år från det att planen vinner laga kraft. Som tidigare nämnts kan gruvstadsparken fortfarande innehålla vissa funktioner innan omvandlingen till gruvindustri måste genomföras.

Genomförandeavtal

Innan detaljplanen antas ska ett genomförandeavtal träffas mellan Kiruna kommun och LKAB. Avtalet reglerar bl.a. villkor för genomförandet av planen och hur den befintliga kommunaltekniken ska hanteras.

Genomförandeavtalet beskriver även organisationen för genomförandet av detaljplanen. En styrgrupp med representanter från kommunen och LKAB initierar de delprojekt som behövs för genomförandet av detaljplanen, exempelvis delprojekt för hantering av kommunalteknik, avveckling av byggnader, anläggande av park.

Ansvarsfördelning

LKAB ansvarar för genomförandet av detaljplanen. Det betyder att LKAB ansvarar för att nuvarande användning inom planen avvecklas till gruvstadspark och därefter när området inte längre kan beträdas till industriområde. Genomförandeavtalet beskriver närmare hur denna omvandling ska ske.

Kiruna kommun ansvarar för framtagande av detaljplanen som möjliggör att området ska kunna omvandlas till industriområde.

Huvudmannaskap

Den allmänna platsen ska kunna nyttjas fram till det att planområdet omvandlats till industriområde. Allmänhetens tillgång till områdena tryggas i avtal mellan LKAB och Kiruna kommun. I avtalen regleras också drift och underhåll av områdena.

FASTIGHETSÄTTSLIGA FRÅGOR OCH KONSEKVENSER

Fastighetsbildning

Detaljplanen gör det möjligt att ändra markanvändningen från nuvarande allmänt ändamål till gruvindustri. LKAB arbetar med att förvärva fastigheterna inom planområdet.

Det som tidigare varit allmän platsmark ska kunna nyttjas fram till det att planområdet omvandlats till industriområde. Dessa framgår av tidigare detaljplaner.

LKAB ansöker om nödvändig fastighetsbildning för genomförandet av detaljplanen.

Lantmäteriets uppgift efter det att planen har vunnit laga kraft, är att med stöd av detaljplanen genomföra fastighetsregleringar och ledningsrättsförrättningar för upphävande av nuvarande fastighetsindelning och rättigheter.

Gemensamhetsanläggningar, ledningsrätter och servitut

Inom planområdet finns två ledningsrätter. Ledningsrätterna ska upphävas när ledningarna inte fyller någon funktion och avvecklas.

EKONOMISKA FRÅGOR

Planeekonomi

LKAB har tecknat ett planavtal med kommunen som reglerar kostnader och upprättande av detaljplan. Enligt planavtalet bekostar LKAB planarbetet och samtliga utredningar som utförs i samband med planarbetet.

Genomförandekostnader

LKAB ansvarar för samtliga kostnader i samband med genomförandet av detaljplanen.

LKAB arbetar med att förvärva all mark inom planområdet genom avtal. För berörd fastighetsägare har ersättningsprinciper tagits fram och som utgör grunden för förvärvsvillkoren.

Kommunen har träffat avtal med LKAB om överlåtelse av den kommunala marken inom området. Kan inte frivilliga förvärv träffas kommer LKAB att ansöka om markanvisning hos Bergsstaten för att få åtkomst till marken. Markanvisning prövas i en förrättning där ersättningen bestäms efter expropriationslagen. Det är Bergsstaten som utför förrättningen och bestämmer ersättningen.

I direkt anslutning till planområdet finns ledningar som ägs av Kiruna kommun. LKAB tecknar nödvändiga överenskommelser om kostnader för eventuell flytt eller inlösen av ledningarna. LKAB kompenserar kommunen för kommunaltekniken inom planområdet i samband med avtalet för gruvstadspark 3.

KONSEKVENSER AV PLANENS GENOMFÖRANDE

Fastighetskonsekvensbeskrivning

Inom planområdet ägs samtliga fastigheter av LKAB och Kiruna kommun. Med Kiruna kommun har avtal om överlåtelse av marken träffats.

LKAB och Kiruna kommun har träffat ett avtal som beskriver åtaganden och överenskommelser gällande Gruvstadspark 3. Avtalet är dock överklagat och avvaktar dom.

TEKNISKA FRÅGOR

Tekniska utredningar

Kommunaltekniken ska fungera under hela den perioden som området omvandlas från dagens användning till industriområde. Det måste även säkerställas att intilliggande områdets kommunalteknik inte påverkas.

En utredning har genomförts av VA-systemet som beslutsunderlag för avveckling/omdragning av ledningar. Ledningar kan behöva avvecklas p.g.a. deformationer innan en byggnad som försörjs av ledningen berörs. Då kan ledningar behöva dras om i ny sträckning.

På samma sätt kan vägar behöva dras om när en väg som måste avvecklas medför att fastigheter som nyttjas inte längre kan nås.

Samtliga ledningar och vägar inom planområdet kommer att hanteras i en styrgrupp, se avsnitt *Avveckling*, för att säkerställa att det finns funktion så länge området

används. Därefter avvecklas ledningarna och ledningsrätter/servitut upphävs. Se även *Genomförandekostnader* och *Tekniska utredningar*.

9. SAMMANFATTNING AV MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Bakgrund och syfte

I Kiruna finns världens största järnmalmgruva under jord. Gruvbrytningen sker allt djupare och påverkar marken som töjs och spricker. LKAB har ett miljövillkor för markpåverkan. När villkoret överskrids får inte marken vara planlagd för t.ex. bostäder. Miljövillkoret för markpåverkan måste innehållas för att gruvverksamheten ska kunna fortsätta, varför LKAB är beroende av att detaljplanerna inom påverkansområdet ändras till förmån för gruvverksamheten. Kiruna kommun avser att upprätta detaljplaner som tillsammans omfattar Gruvstadspark 3.

Detaljplaneläggningen sker i två etapper: Etapp 1 och etapp 2. Syftet med planerna är att tillgängliggöra området för gruvbrytning på ett sätt som innebär att en buffertzon, gruvstadspark, kan etableras mellan staden och gruvan. Den här MKB:en omfattar både detaljplan för Gruvstadspark 3, etapp1 och etapp 2.

Kommunen har bedömt att ett genomförande av planförslaget kan innebära betydande miljöpåverkan och genomför därför denna miljöbedömning.

Avgränsning

En miljökonsekvensbeskrivning, MKB ska identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter och konsekvenser för människors hälsa och miljön Som planen kan medföra.

Frågeställningar som behandlas i denna MKB är:

Geografisk avgränsning

Miljökonsekvensbeskrivningen avgränsas utifrån planområdet och deras förväntade influensområde. Influensområdet är olika stort beroende på miljöaspekt och innefattar det område som berörs av de fysiska förändringar som detaljplanerna för med sig eller de störningar som uppkommer i samband med planens genomförande.

Detaljplanen kan endast reglera användningen av mark och vatten inom planområdet. Däremot kan kompensationsåtgärder utanför planområdet föreslås, dessa regleras då genom avtal.

Avgränsning i tid

Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar såväl de kortsiktiga som de långsiktiga konsekvenserna av detaljplanens genomförande.

De kortsiktiga konsekvenserna innefattar tiden när området utgör gruvstadspark, uppskattningsvis mellan år 2023 och år 2035.

De långsiktiga konsekvenserna innefattar tiden när området utgör instängslat gruvindustriområde, uppskattningsvis efter år 2035.

Avgränsning av miljöaspekter

Bedömningen av vilka aspekter som är motiverade att behandla i MKB:n grundar sig på avgränsningssamråd, befintliga förutsättningar och förutsedda miljöeffekter samt lagstiftning avseende strategiska miljöbedömningar. De aspekter som bedöms vara motiverade att behandla i denna MKB finns listade nedan.

- Stadsbild
- Kulturmiljö
- Sociala aspekter
- Dagvatten
- Grundvatten
- Naturmiljö
- Förorenad mark
- Trafiksituation
- Avfall och masshantering
- Störningar
- Klimat
- Risker
- Miljökvalitetsnormer
- Miljömål

Processer och frågor specifikt avseende rivning hanteras gemensamt av kommunen och LKAB i ett särskilt projekt.

Gruvstadsparken ska fungera som buffertzonen mellan gruvan och staden. Enligt LKABs miljövillkor måste området vara planlagt som gruvindustriområde när markdeformationen når 2 ‰ vertikalt och 3 ‰ horisontellt. Nollalternativet innebär att gällande detaljplaner inte ändras, vilket medför stopp för gruvverksamheten.

Deformationerna på markytan kommer att fortsätta ytterligare några år, uppskattningsvis 5-10 år (källa LKAB). Stängning av gruvan medför en rad följder för orten, inte minst socialt och ekonomiskt.

Planalternativ, etapp 1

Gruvstadspark 3 genomförs i 2 detaljplaner, etapp 1 och 2, vilka ersätter nuvarande detaljplaner inom området. Denna MKB omfattar hela gruvstadspark 3-området men sammanfattningen lägger extra fokus på det som berör planområdet för Gruvstadspark 3, etapp 1 där det bedöms relevant.

Detaljplanen medger markanvändningen gruvindustri och reglerar vad som ingår i detta. Genomförandet av planen med förvärv och så småningom avveckling av befintliga byggnader hanteras av LKAB i nära samarbete med kommunen.

Stadsbild

Nollalternativet

Vissa hus kan behöva rivras på grund av fortsatta markdeformationer. Utflyttning från staden som en följd av minskat antal arbetstillfällen kan medföra att byggnader överges och lämnas att förfalla och att offentlig mark inte längre underhålls. Detta medför stora negativa konsekvenser för stadsbilden.

Planalternativet

Detaljplanens genomförande innebär att området planläggs som industrimark och att de under en övergångsfas kommer att utvecklas som gruvstadspark. Befintliga byggnader rivs. När samtliga byggnader inom Gruvstadspark 3 och tidigare Gruvstadspark 2 är borttagna kommer utblickarna över gruvan och fjällandskapet att bli mycket tydliga. Ferrum kommer att rivras och Vänortstorget kommer inte att ha kvar sin roll som knutpunkt vilket är negativt för upplevelsen av staden.

Kulturmiljö

Nollalternativet

Markdeformationen fortgår och nuvarande planbestämmelserna kvarstår. Konsekvenserna om gruvbrytningen upphör är att stadens ekonomi och sysselsättning kraftigt minskar. Kiruna har även andra ekonomiska näringar, men gruvbrytningen är den absolut största. En betydande del av befolkningen skulle flytta från staden, byggnader med höga kulturhistoriska värden kan komma att överges och lämnas obebodda. Allt förfall, dåligt underhåll av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse innebär stora negativa konsekvenser för den enskilda byggnaden, för dess närmiljö och för miljön som helhet. Det eventuellt eftersatta underhållet på byggnader såväl som miljöer medför på sikt att naturen tar kulturlandskapet i anspråk och effekten av nollalternativet innebär att historiska spår från människan inte längre kan uppfattas. Inom området finns inga utpekade byggnader eller miljöer men Ferrum är en viktig del i stadssiluetten.

Nollalternativet och dess följder innebär mycket stora negativa konsekvenser för kulturmiljön.

Planalternativet

Centrum med byggnaderna Ferrum och Folkets hus. Byggnaderna kring Vänortstorget rivs och bebyggelse från centrumsaneringens tidsepok försvinner. De negativa konsekvenserna för bebyggelsemiljön bedöms bli måttliga.

Den här delen av Vänortstorget utgörs av en parkering som vid avveckling kan integreras i parkmiljön intill hotellet.

Sociala aspekter

För att undersöka de sociala konsekvenserna av detaljplanen för Gruvstadspark 3 beskrivs de rådande förutsättningarna med avseende på sociala aspekter utifrån planområdet, men även närliggande områden. Detta presenteras innefattar en generell beskrivning av befolkningen med avseende på ålder, kön, inkomster, bilinnehav och bostadssituation utifrån de olika områdena. Även aspekter som relaterar till trygghet och identitet, såsom sysselsättning och bostadssituation för Kiruna som helhet, samt

folkhälsa och välbefinnande. Målpunkter som är viktiga för människors vardagsliv, både inom planområdet och i direkt närhet tas också upp.

Nollalternativet

PÅVERKAN PÅ OLIKA GRUPPER

Mest påverkade blir de som är sysselsatta inom gruvindustrin som skulle förlora sina arbeten, men samtliga grupper bedöms påverkas negativt till följd av ett minskat befolkningsunderlag samt skatteunderlag vilket skulle generera negativa kedjeeffekter i hela kommunen.

TRYGGHET OCH IDENTITET SAMT SOCIALA FUNKTIONER OCH MÅLPUNKTER FÖR ETT FUNGERANDE VARDAGSLIV

Kirunas identitet är starkt och historiskt kopplat till gruvindustrin. Att stoppa gruvindustrin skulle ha en starkt negativ påverkan på platsens identitet. Samtidigt skulle eventuellt vissa byggnader inom planområdet kunna vara kvar, om inte som bostadshus som museum eller liknande. Detta bidrar till positiv påverkan på trygghet och identitet, vilket ger positiva effekter till skillnad från i planalternativet.

Många servicefunktioner inom planområdet riskerar att läggas ner på grund av minskad befolkning och därmed minskat skatteunderlag minskad betalningsförmåga hos befolkningen. Med minskat utbud av service kommer sannolikt tillgängligheten till den service som blir kvar att försämrans.

Planalternativet

PÅVERKAN PÅ OLIKA GRUPPER

Planalternativet kommer att leda till att målpunkter och människor flyttar, vilket får effekten att det blir längre avstånd till målpunkter, service och sociala relationer för personer som bor i närheten av planområdet, men inte behöver flytta eller har rätt till ekonomisk kompensation för att flytta. Inom denna grupp blir de negativa effekterna störst för personer med nedsatt fysisk förmåga samt personer som saknar tillgång till egen bil för att ta sig till nya målpunkter, vänner och/eller familj som flyttar. Bland personer utan egen bil är framförallt unga och pensionärer överrepresenterade men även låginkomsttagare och kvinnor i större utsträckning än höginkomsttagare och män. I och med att de personer som hyr sitt boende inte är garanterade ett likvärdigt boende med likvärdig hyressättning innebär planalternativet särskilt stora negativa effekter för gruppen hyresgäster eller låginkomsttagare.

Att flytta till den nya stadskärnan kommer innebära att ens boendemiljö är en del av en stad som är under uppbyggnad under ett antal år. Som boende kommer man således få ha överseende med byggen, byggtransporter, temporära lösningar etc. Detta kan bidra till att boende som har möjlighet att flytta kommer att göra det, vilket ger negativa effekter för befolkningsutvecklingen. Störst negativa effekter får låginkomsttagare som inte bedöms ha lika stor möjlighet att välja att flytta från Kiruna. Ett annat scenario är att stor omgivningspåverkan under stadsomvandlingen kan tänkas vara mindre attraktivt för personer i övre medelåldern eller äldre än exempelvis för yngre personer som har "tid att vänta". Detta kan medföra effekten att de i övre medelåldern, äldre

eller andra som har möjlighet hellre väljer att flytta ut från tätorten för att få en attraktiv boendemiljö på en gång. Eventuella flyttkedjor bör därför utredas vidare.

Omvandlingen av planområdet till gruvstadspark förväntas tillfälligt (tills gruvstadsparken måste avvecklas då rasrisken blir för stor) resultera i bättre tillgänglighet till rekreationsområden för personer som bor i närheten av planområdet. Detta ger framförallt positiva effekter ur ett barnperspektiv genom förbättrade möjligheter till fysisk aktivitet, lek och rekreation. Däremot kan den kuperade terrängen påverka pensionärers och funktionsvarierades tillgänglighet till parken.

Planområdets kuperade terräng resulterar i bristande tillgänglighet på många platser. Den nya stadskärnan kommer att ha en jämnare och mer tillgänglig terräng, samt fysisk miljö anpassad efter rådande lagstiftning och standard vad gäller tillgänglighet. Som en effekt av detta ökar tillgängligheten till centrumnära funktioner vilket särskilt gynnar grupper som är känsliga för bristande tillgänglighet så som äldre och personer med funktionshinder. Detta gäller dock enbart de som har möjlighet att flytta till den nya stadskärnan. För de i denna grupp som inte väljer eller har möjlighet att flytta utgör det ökade avståndet till den tillgängliga staden stora negativa effekter ur tillgänglighetssynpunkt.

Planalternativet medför stora negativa effekter för samtliga grupper, särskilt för de som väljer eller blir tvungna att bo kvar eller bosätta sig i den äldre delen av staden, särskilt äldre personer med funktionshinder samt personer utan tillgång till bil. Stora negativa konsekvenser bedöms således uppstå.

SOCIALA FUNKTIONER OCH MÅLPUNKTER FÖR ETT FUNGERANDE VARDAGSLIV

Sociala funktioner inom planområdet kommer att behöva flytta. Sociala funktioner med högt värde som identifierats är bland annat Kiruna teater och Folkets hus, vilka nyttjas av många olika grupper och fungerar som mötesplatser. Effekten av att dessa målpunkter flyttar blir minskad tillgänglighet till funktionerna för boende i och i närheten av planområdet. Konsekvensen av detta riskerar att bli färre möten mellan olika grupper. Det är återigen centralt att den kommunala strategin utveckling före avveckling tillämpas för att minska risken för ett glapp i sociala funktioner och målpunkters verksamhet. Nya lokaler kan för sport-, kultur- och fritidsevenemang ge positiva effekter då fler kommer vilja använda dem.

Planförslaget innebär att all handel kommer att flyttas, vilket planeras ske år 2022. Handeln i den befintliga stadskärnan utmanas som de flesta städer av näthandel och externhandel, men har förutom det redan påverkats negativt av stadsomvandlingen i och med det minskade kundunderlaget i samband med att kommunhusets verksamhet har flyttat till den nya stadskärnan. Livsmedelsbutiken i stadskärnan har stängt och närmsta livsmedelshandel finns nu en kilometer utanför centrum i riktning mot Luossavaara. Det betyder att det blir längre till handel och att det finns färre alternativ för att göra inköp. Detta får som effekt att tillgängligheten till handeln minskar vilket kommer att försvåra vardagslivet för boende i planområdet under en period, och för boende i anslutning till planområdet efter avvecklingen.

Det råder osäkerhet kring vad som kommer att hända med olika verksamheter inom föreningslivet och vilka lokaler som kommer att ersätta befintliga för att olika föreningar ska kunna fortsätta med sina verksamheter. Effekten av detta blir att föreningsmedlemmar kan få längre till att sina lokaler eller i värsta fall stå utan lokal under en tid. I förlängningen kan effekten bli att personer som är aktiva i föreningslivet kan få svårare att samlas och bedriva sin verksamhet och att vissa kanske väljer att avsluta sitt medlemskap eller blir mindre aktiva i föreningslivet.

För personer (främst de med medelhög eller hög inkomst) som har möjlighet att flytta från planområdet till en likvärdig bostad i den nya stadskärnan får genomförandet av planen mer positiva effekter i form av nya attraktiva målpunkter, välplanerade kvarter och en förenklad och mer värdefull vardag på många sätt.

Planalternativet medför både positiva och negativa effekter för sociala funktioner med stort värde. Måttligt negativa konsekvenser bedöms uppstå för sociala funktioner och målpunkter såväl under flyttprocessen som efter genomförd flytt, även om stadsflytten för vissa grupper kommer att medföra positiva konsekvenser.

TRYGGHET OCH IDENTITET

När boende och verksamheter flyttar från området kommer färre människor röra sig

I och i anslutning till planområdet som säkerligen kommer upplevas ödsligt. Det blir färre "ögon på gatan" vilket ökar risk för brottslighet och kan minska trygghet. Kvinnor eller flickor tenderar att uppleva otrygghet i det offentliga rummet i större utsträckning än män eller pojkar och har större benägenhet att ändra sitt beteende eller rörelsemönster som följd. Effekterna kan därför antas drabba kvinnor och flickor i högre grad.

Oro kan även vara kopplad till känslan av identitet när en plats där man lever och kanske växt upp försvinner och man tvingas anpassa sig till ett nytt sammanhang. Generellt är den otrygghet och oro som berörda känner på grund av stadsomvandlingen påverkad av deras boendesituation, ekonomiska situation eller livssituationen i allmänhet.

Som park betraktad kommer Gruvstadspark 3 vara stor, och dessutom ligga i anslutning till tidigare gruvstadsparker. Området kommer mest troligt bli glest befolkat om inte särskild fokus läggs på en eller ett par målpunkter (lekpark, utegym etc.) vilket kan ge negativa effekter gällande sociala möten och trygghet (ödslighet).

Planalternativet medför stora negativa effekter för ekonomisk trygghet och oro bland låginkomsttagare och lokala handlare, otrygghet i det offentliga rummet samt bristande gemensam identitet och samhörighet då alla inte ges samma kompensation för den personliga olägenheten som flytten innebär. Grupper med högst känslighet är de som påverkas mest negativt. För trygghet och identitet bedöms således stora negativa konsekvenser uppstå.

Dagvatten

Nollalternativet

Gruvverksamheten som medför rörelser och sättningar i marken kommer på sikt att upphöra och ingen förändring av aktuell markanvändning kommer att ske. I och med minskad industriell aktivitet och eventuell avflyttning bedöms andelen luftburna föroreningar och damm som når dagvattnet i nuläget att minska och dagvattenkvaliteten rimligen förbättras.

Viss utbredning av deformationer kan trots det fortgå och ge viss inverkan och sättningar eller förskjutningar i ledningssystemen.

Möjligheten för att dagvattnet från planområdet och uppströms liggande områden fortsatt ska kunna ta sig till Luossajoki vattensystem är relativt goda ifall de åtgärder som föreslagits för nedströms liggande gruvstadspark genomförs. Om de ledningar som avser avleda dagvatten inte fungerar kan ledningssystemet dämmas upp, vatten översvämma i lågpunkter samt trycka ut i ledningsgravar och därmed även riskera att medföra ett oönskat ökat läckage till eller från spillvattenförande ledningar.

Systemet bedöms ha måttlig till hög känslighet och effekterna bedöms som inga till små negativa. Konsekvenserna avseende dagvatten bedöms som små till måttligt negativa i nollalternativet.

Planalternativet

Hur dagvattensystemet inom Gruvstadspark 3 ska utformas är inte klarlagt. Planalternativet innebär att befintligt dagvattensystem succesivt kommer förlora sin funktion då ledningar kommer att spricka eller kollapsa allt eftersom deformationerna i marken ökar. Möjligheten för dagvattnet från uppströmsliggande områden att fortsatt ta sig till Luossajoki vattensystem kommer sannolikt att försämrats. Då dagvattenledningar slutar fungera kan ledningssystemet dämmas upp, vatten översvämma i lågpunkter samt trycka ut i ledningsgravar och därmed även riskera att medföra ett oönskat ökat inläckage till spillvattenförande ledningar.

Trafikbelastningen inom området bedöms minska i planalternativet vilket ger en positiv inverkan på dagvattenkvaliteten. Även avurbaniseringen med ett mindre inslag hårdgjorda ytor så som tak kommer att bidra till minskad föroreningsbelastning. På kort sikt, under rivnings- och anläggandefasen kan dagvattenkvaliteten däremot försämrats beroende på hur spridning av partiklar och föroreningar mot recipient hanteras.

Planalternativet bedöms ge ett ökat inläckage av dagvatten till grundvattnet. Detta kan delvis undvikas genom att anlägga täta öppna och/eller slutna dagvattensystem som möjliggör transport av dagvattnet mot Luossajoki vattensystem.

Känsligheten hos dagvattensystemet bedöms som måttlig till hög eftersom ett stort antal fastigheter uppströms planområdet riskerar att påverkas. Några uppgifter och andel dränvattenanslutningar finns ej men de antas vara få. Därtill är vattenföringen i mottagande recipient låg och recipienten är kraftigt påverkad av andra verksamheter varmed känsligheten bedöms som hög. Effekterna av planalternativet bedöms

sammantaget som måttligt negativ, men viss variation förekommer för de olika aspekterna. Effekterna är dock relativt svårbedömda då åtgärder inte är beslutade och underlag avseende vattenföring och vattenkvalitet inte är framtaget. Konsekvenserna bedöms därmed som måttliga till stora negativa.

Grundvatten

Nollalternativet

Nollalternativet innebär att gruvdriften upphör och grundvattennivåerna kommer att stabiliseras till sin ursprungliga nivå. Gruvbrottet kommer då vattenfyllas och det finns risk att grundvatten förorenas och påverkar närliggande riskobjekt. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms bli små till måttligt negativa, men stora osäkerheter föreligger.

Planalternativet

Ökad gruvbrytning innebär ökad sprickbildning i berget och därmed ökar mängden grundvatten som läcker in i gruvan. Grundvattenavsänkningens influensområde ökar då ytterligare och när detta sker i anslutning till bebyggelse riskerar sättningsskador att uppkomma. De bedöms dock vara av lägre omfattning än de markdeformationer som kan uppkomma på grund av själva malmbrytningen.

Energibrunnar kan även påverkas av en grundvattenavsänkning, dels genom minskad vattentillgång samt genom förändrad vattenkvalité.

Ökat vattenuttag i berget kommer troligtvis även påverka grundvattennivån i lösa jordlager i den närmaste omgivningen av sprickorna, sker detta i anslutning till befintliga ytvattenförekomster kan inläckaget till grundvattnet bli stort och det kan även påverka ytvattenförekomsten.

Naturmiljö

Naturmiljön i området utgörs av mindre grönytor insprängda i stadsbebyggelsen. En stor del av området utgörs av hårdgjorda ytor med låga naturvärden. De grönytor som finns är därför viktiga på det lokala planet som spridningskorridorer och för att leverera viktiga tätortsnära ekosystemtjänster. Lövträdsområden, gamla träd och död ved är viktiga för biologisk mångfald då de skapar livsmiljöer och refuger för ett flertal arter i staden. Grönytorna i planområdet varierar från större gräsytor och trädungar till enstaka äldre träd och buskar mellan tomt- gränser och längs vägar.

Det finns inga skyddade naturområden i området. Ett platsbesök har gjorts av biolog inför arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen (2019). LKAB har tidigare låtit göra en övergripande naturvärdesinventering (NVI) som även inkluderar aktuellt planområde (Enetjärn Natur AB, 2017).

Nollalternativet

De nuvarande planbestämmelserna kvarstår och gruvbrytningen måste upphöra. Luftföroreningar från gruvan minskar samt en avflyttning av folk kan förväntas vilket innebär mindre störningar för naturmiljön. Ingen omvandling sker till gruvstadspark men stora delar av den planerade stadsflytten kommer ändå behöva genomföras. Viss

markdeformering kommer ske trots att gruvbrytningen upphör eftersom stora delar av planområdet är inom deformationszon för det som redan brutits vilket innebär att vissa markskador kommer att uppstå, hur omfattande är dock svårt att säga. Troligen uppstår endast mindre sprickor och sättningar till följd av den gamla brytningen, vilket torde innebära att naturen i området till stora delar kan fortleva och antagligen breda ut sig mer då stadsbebyggelsen behöver flyttas. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms på kort sikt som små negativa men på lång sikt som obetydliga eller möjligen lite positiva för naturmiljöer och arter.

Planalternativet

Planen kommer att innebära påverkan för naturmiljön på både kort och lång sikt.

Under tiden som området omvandlas till gruvstadspark kommer markskador uppstå och avverkning av träd och buskar kan bli nödvändigt i närheten av hus som ska rivas och flyttas.

Under rivning och flytt kommer störning och buller uppkomma tillfälligt. Effekterna blir en viss minskning av befintliga naturmiljöer som i vissa delar skadas eller förstörs. Med inarbetade skyddsåtgärder kan tillfällig störning för fågelfaunan minskas och åverkan på de ekologiskt mest värdefulla grönområdena (kärnområdena) minimeras under rivningsskede. När området väl har övergått till gruvstadspark kommer vägarna inte längre trafikeras och bebyggelsen kommer vara borttagen.

De grönytor som finns kvar efter rivningen kommer vara kvar på kort sikt och har möjlighet att fortsatt utveckla naturvärden, hysa allmänt förekommande arter och bidra med ekosystemtjänster. Skötselplaner kommer att tas fram för hur grönytor ska skötas men hur dessa utformas är ännu oklart.

De tidigare vägarna och ytorna där det tidigare stått hus kommer till största del även fortsättningsvis utgöras av hårdgjorda ytor.

Under en övergångsperiod från att gruvstadsparken stängs av och övergår till gruvindustrimark till att marken börjar rasa samman kommer naturen kunna utvecklas fritt i området.

När ras och sprickor väl börjar uppstå och marken på sikt deformeras och rasar i stor omfattning kommer växtligheten få svårare att överleva för att tillslut förstöras i kraftigt deformerade ytor. Det kan innebära en stor förlust av grönytor inom planområdet på lång sikt och därmed biotopförluster för arter som lever i dessa miljöer.

När hela området, tillsammans med tidigare gruvstadsparker, utgör gruvindustrimark och stora delar av det gröna stråk som tidigare gått mellan gruvområdet och staden förstörs kommer ekologiska samband att brytas och spridningsvägar försämras. Förlusterna av grönytor ger färre och lägre kvalitét på ekosystemtjänster i staden och det kommer inte längre finnas någon naturligt grön bård mellan gruvan och den kvarvarande staden.

Förorenad mark

Inom området för Gruvstadspark 3:1 har ett 2 objekt identifierats där verksamhet som kan ha orsakat föroreningar har bedrivits. Ytterligare identifierade objekt ligger i anslutning till planområdena.

Nollalternativ

Jämfört med Gruvstadspark innebär nollalternativet en större exponeringsrisk för människor då människor vistas på området i större utsträckning och under en längre tidsperiod med nuvarande markanvändning. Det finns också bostäder i anslutning till några av de platser där det finns risk för att markföroreningar förekommer. Risken för spridning av föroreningar till omgivningen är aktuell även för nollalternativet.

Det innebär att behovet av att undersöka potentiellt förorenade områden är i stort sett detsamma som för gruvstadspark men åtgärdsmålen måste ta större hänsyn till exponering för människor. Eftersom ingen detaljplaneändring, uppköp av mark eller rivningar utförs i nollalternativet är det inte troligt att någon tar på sig ansvaret för att utföra undersökningar och saneringar. Risker är därför att objekten inte blir undersökta och åtgärdade, vilket kan medföra exponering av föroreningar för människor och miljön. Nollalternativet bedöms medföra små negativa konsekvenser.

Planalternativet

Eftersom markanvändningen i området kommer att förändras över tid kommer även riskerna med eventuella föroreningar inom området att förändras över tid. En exponeringssituation och en risk finns under tiden som området utgör gruvstadspark, en annan då området utgör gruvindustriområde och en tredje då gruvan avslutats och området blir naturmark.

Under tiden som området utgör gruvstadspark finns risk för exponering av eventuella föroreningar för människor i samband med att människor kommer att vistas i området. Den högre risken för exponering av föroreningar är dock aktuell under en begränsad tid och människor kommer att vistas på området i betydligt mindre utsträckning än med dagens markanvändning. Under denna tid är exponeringsvägarnas intag av jord, hudkontakt med jord/damm, inandning av damm, i viss mån inandning av ånga och intag av växter aktuell. Grundvattnet inom området bedöms inte skyddsvärt i sig men spridning av föroreningar kan ske via grundvatten till ytvattenrecipienter. Växtlighet är önskvärd men befintlig växtlighet är redan anpassad efter dagens mark och föroreningsförhållanden och nya planteringar kommer att utföras i tillförd matjord varför markmiljöns skyddsvärde bedöms som lågt.

När området övergår till gruvindustriområde och stängslas in kommer i stort sett inga människor att vistas i området. Spridningsrisk finns dock genom damning och via grundvattnet ner i gruvan och även vidare till recipient när vattnet pumpas upp från gruvan.

När gruvdriften en gång avslutas har en stor del av den jord som idag ligger i markytan rasat ner i gruvan. Viss risk för spridning av föroreningar via grundvatten till ytvattenrecipient kvarstår. Det är endast omfattande föroreningar som bedöms kunna

medföra påverkan på människa eller miljö under och efter tiden som gruvindustriområde. Risken för att omfattande föroreningar finns från de verksamheter som identifierats inom området för Gruvstadspark 3 bedöms som mycket små under förutsättning att det vid rivningsarbetena säkerställs att inga cisterner med innehåll lämnas kvar. Exponeringssituationen är olika på kort och lång sikt.

Trafik

Viss påverkan på trafiken, men svårbedömt då utbredningen av deformationen inte är säkerställd.

Nollalternativ

Minskad trafikmängd då flera målpunkter inom GP2 försvinner. Detta innebär att inga åtgärder krävs på trafiknätet.

Planalternativet

Det har gjorts en trafikprognos som visar på vilka förändringar det blir på gatorna i Kiruna.

PROGNOSEN 2020

Detta får bara en påverkan på Lombolaleden då den stängs söder om Stationsvägen. Så länge som Lombolaleden inte påverkas, preliminärt 2020, kan den ha en roll för trafik till LKAB och järnvägsstationen. Även om Lombolaleden påverkas först söder om Stationsvägen kan trafiken använda Hjalmar Lundbohmsvägen och Stationsvägen.

PROGNOSEN 2025

Det blir störst påverkan på trafiken då Stationsvägen stängs och Lombolaleden stängs norr Stationsvägen. Hjalmar Lundbohmsvägen har kvar sin roll som idag. De alternativ som finns för biltrafiken om och när någon sträcka av gatan måste stängas blir att använda någon av de parallella villagatorna som Hermelinsgatan, Kengisgatan och Lappgatan.

Ingen av dem har en utformning för att ta den genomfartstrafik som den kvarvarande bebyggelsen alstrar. Ovan beskrivna innebär att busslinje Blå, Lila och pendelbussen till järnvägsstationen måste få en annan sträckning och trafiken till LKAB och järnvägsstationen påverkas.

PROGNOSEN 2030 OCH SENARE

Hjalmar Lundbohmsvägen stängs söder om centrum vilket kommer att öka trafiken på Adolf Hedinsvägen som får ta över rollen som förbindelse mellan Övre Norrmalm och resten av Kiruna. Störst påverkan blir det då samtliga busslinjer måste få en annan sträckning. Prognosen på lång sikt innebär ingen större påverkan på trafiken då de påverkas redan 2030.

Adolf Hedinsvägen blir gränsen mot rasområde men målet är att den kan ha kvar sin roll. Det finns byggnader inom område, bl.a. sjukhuset som kommer att behandlas i kommande detaljplaner.

I trafikmängd kommer inte lastbilstrafiken att uppgå till den trafik som var på de gator som nu används men beroende på vilka vägar de ska köra kan det påverka andra gator.

Exempelvis om det blir ökad trafik av lastbilar på en väg som används av skolbarn kan de komma synpunkter på trafiksäkerheten

Plats	Idag	2030
Lombolaleden norr om Järnvägsgatan	8100	-
Hjalmar Lundbohmsvägen vid centrum	2900	-
Adolf Hedinsvägen förbi centrum	9000	9300

Tabell 3. Tabellen ovan visar årsdygnstrafiken för de tre gatuområdena.

I tabellen är uppgifter från tre gator sammanställda. 2030 är det scenario där nuvarande centrum och handel har flyttat till nya Kiruna C. Ju mer handel som flyttar kommer trafiken på Adolf Hedinsvägen att minska. Osäkerheten är vilken roll som nya E10 kommer att få på den lokala trafiken. I trafikprognosen anger man ett spann på 5900 till 10 600 fordon. Mer trafik på E10 ger mindre trafik på Adolf Hedinsvägen och det omvända.

Avfall och massahantering

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att gruvindustrin kan komma att upphöra.

Vid gruvnedläggning kommer sannolikt befolkningen i Kiruna att minska och byggnader kan komma att bli kallställda eller rivas. Ingen samlad rivning av byggnader kommer att ske.

Området bli sakta ödelagt och det blir ingen strategisk hantering av de avfall som uppkommer succesivt. Att inte riva byggnader och infrastruktur skulle innebära stora negativa konsekvenser i form av bristande miljöhänsyn, dålig resurshushållning, en fara för människors hälsa samt att de estetiska värdena inom området skulle bli påverkade negativt. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms sammantaget bli stora negativa om avfallet inte omhändertas.

Planalternativet

Rivningarna av bebyggelse och infrastruktur kommer att alstra stora mängder av rivningsmaterial av olika avfallsslag. Gruvstadspark 3 omfattar ett stort antal byggnader av olika typ och storlek, byggda av trä, betong, tegel och/ eller plåt som kommer att rivas. Dessutom kommer ett stort antal garage, uthus och andra mindre byggnader att rivas.

Byggnader kan även demonteras eller flyttas.

Att riva byggnader och infrastruktur i Gruvstadspark 3 kan på kort sikt innebära stora negativa konsekvenser i form av bristande miljöhänsyn, dålig resurshushållning samt en fara för människors hälsa. Det är av största vikt att avfallet hanteras utifrån

prioriteringsordningen i avfallshierarkin så att stora mängder material kommer kunna återanvändas i utformningen av Gruvstadsparken och till andra anläggningsändamål inom Kiruna kommun.

Genom sortering av materialet gynnas återanvändning, återvinning och energiutvinning av avfallet och mängderna avfall som går till deponi kan minskas. Sortering av rivningsavfallet innebär även att farligt avfall kan tas omhand på ett kontrollerat sätt. Avfallsförebyggande åtgärder sparar mest resurser och energi och det minskar också avfallsmängderna. Det leder till en mer hållbar utveckling och minskad resursanvändning.

Störningar

Nollalternativet

Nollalternativet innebär att gruvan inte kan drivas vidare. Det medför minskat eller upphört buller från gruvans ovanjordsverksamhet och upphört buller och vibrationer från sprängningar, minskad damning och minskade utsläpp till luft. Minskat behov av transporter medför minskat vägtrafikbuller och utsläpp till luft.

Ett nollalternativ bedöms inte medföra några negativa effekter ur störningssynpunkt på lång eller kort sikt. Konsekvenserna av ett nollalternativ bedöms sammantaget bli obetydliga till små positiva då störningar i form av buller och vibrationer från LKAB:s gruvverksamhet på sikt avtar om området inte planläggs som gruvindustrimark.

Planalternativet

STÖRNINGAR FRÅN INDUSTRI

Gruvstadsparken i sig medför inget buller. Avståndet mellan staden och LKAB:s verksamhet ovan jord ökar vilket medför minskat buller. I och med att staden flyttas undan kommer gruvans underjordsverksamhet inte närmare staden. Därför sker ingen förändring av buller och vibrationer från sprängningarna i gruvan. Inga konsekvenser bedöms uppstå.

STÖRNINGAR FRÅN TRAFIK

Enligt genomförd trafikanalys kommer Hjalmar Lundbohmsvägen att stängas söder om centrum vilket medför att trafiken förväntas öka på Adolf Hedins väg.

Trafikmängden är 9000 fordon per dygn i nuläget på Adolf Hedins väg, och för scenario 2030 där nuvarande centrum och handel har flyttat till nya Kiruna C är prognosen 9300 fordon per dygn. Denna trafikökning ger marginell/försumbar inverkan på trafikbullernivåerna. En viss osäkerhet finns med avseende på vilken roll som nya E10 kommer att få på den lokala trafiken. I genomförd trafikprognos anges trafikmängderna på E10 i ett spann mellan 5900 fordon per dygn till 10 600 fordon per dygn. Mer trafik på E10 kan medföra mindre trafik på Adolf Hedinsvägen och det omvända. Inga till små negativa konsekvenser bedöms uppstå med hänsyn till trafik.

STÖRNINGAR FRÅN RIVNING SAR BETEN

I samband med rivningsarbeten kommer omkringliggande fastigheter att utsättas för ökat buller, vibrationer och damning. Det kommer även att leda till ökad trafik av lastbilar som transporterar bort rivningsmaterial med ökat buller och damning som

följd. Vilka vägar som berörs beror på vart massorna ska transporteras. Rivningsarbete kan i vissa fall medföra vibrationsnivåer som kan medföra skador på omgivande byggnader. Måttligt negativa konsekvenser bedöms kunna uppstå på kort sikt i samband med rivningsarbeten.

Detta beror på vilka buller-, damnings-, och vibrationsnivåer som kan alstras inom området och nå närmaste bostäder samt om riktvärden överskrids.

STÖRNINGAR FRÅN RIVNINGSSARBETEN

I samband med rivningsarbeten kommer omkringliggande fastigheter att utsättas för ökat buller, vibrationer och damning. Det kommer även att leda till ökad trafik av lastbilar som transporterar bort rivningsmaterial med ökat buller och damning som följd. Vilka vägar som berörs beror på vart massorna ska transporteras.

Rivningsarbete kan i vissa fall medföra vibrationsnivåer som kan medföra skador på omgivande byggnader.

Måttligt negativa konsekvenser bedöms kunna uppstå på kort sikt i samband med rivningsarbeten.

Detta beror på vilka buller-, damnings-, och vibrationsnivåer som kan alstras inom området och nå närmaste bostäder samt om riktvärden överskrids.

Klimat

Nollalternativet

Då områdets känslighet bedöms vara måttlig till hög och inga effekter bedöms uppstå bedöms inte konsekvenser uppstå av nollalternativet.

Planalternativet

Planalternativet medför på kort sikt en påverkan från utsläpp som är genererade av transporter av rivnings- och schaktmassor samt flytt av byggnader. Flytten och rivningen av byggnader och vägar kommer att pågå i flera år och förbränningen av fossila bränslen vid dessa aktiviteter resulterar i effekter som påverkar den globala uppvärmningen. Tillverkningen av stängslet kommer även att generera klimatutsläpp på kort sikt.

En indirekt effekt på kort sikt är att eftersom området görs om till Gruvstadspark och så småningom industriområde, kommer bebyggelsen att behöva flytta till andra delar av staden. Nya vägar och byggnader kommer att behöva etableras, vilket genererar utsläpp av växthusgaser på annat håll. Stora delar av utsläppen som sker i området idag kommer att flyttas till andra delar av staden när människor och företag flyttas.

På lång sikt kommer klimatpåverkan från Gruvstadsparken inte att öka, utan snarare minska eftersom området inte kommer att ha några som bor och verkar i området. De utsläpp som sker på dagligbasis i området idag flyttas till andra delar av staden.

Indirekt kommer utsläppen från gruvverksamheten. En indirekt långsiktig effekt med planalternativet är att Gruvstadsparken möjliggör LKAB:s fortsatta gruvbrytning vilket innebär utsläpp från deras verksamhet.

Med hänsyn till ovanstående bedöms konsekvenserna av planalternativet sammantaget bli små till måttligt negativa. Detta med antagandet att fossila drivmedel används i projektet med tillhörande transporter, masshantering och rivning.

Risker

En riskbedömning har gjorts för att undersöka vilka olycksrisker som expanderings- och utredningsområdet medför på Gruvstadspark 3. Följande risker behandlas:

- Risker som härstammar från riskkällor utanför Gruvstadspark 3 med påverkan inom Gruvstadspark 3.
- Risker som härstammar från riskkällor inom Gruvstadspark 3 med påverkan utanför Gruvstadspark 3.

Olycksriskerna utreds med hänsyn till människors hälsa och säkerhet.

Hjalmar Lundbohmsvägen, där kommunen är väghållare, utgör primär transportled för farligt gods och trafikeras i dagsläget med hänsyn till markdeformationstakten samt fram tills ny dragning av E10 genomförts. Omdragning av E10 bedöms aktuellt för både nollalternativet och planförslaget och är inte alternativskiljande.

Nollalternativet

Nollalternativet medför inga förändringar med avseende på kemikalieutsläpp och därmed bedöms risken vara oförändrad.

Området kommer exponeras för ett förändrat klimat. Lokala häftiga regn och skyfall, som förekommer mest på sommarhalvåret, förväntas att öka i intensitet i framtiden (SMHI, 2013).

Ny E10 samt ny dragning av järnväg bedöms minska risken för olyckor kopplat till tung trafik och transport av farligt gods på grund av det ökade avståndet mellan aktuella områden och vägar.

Inga farliga verksamheter kan tillkomma området och risker kopplade till farlig verksamhet är därmed oförändrade.

Markdeformationstakten kan komma att påverkas av klimatförändringar med häftiga skyfall som följd, vilket kan medföra att tidsintervallet för användandet av marken kan förkortas.

Utifrån ovan genomförda kvalitativa analys av risker som föreligger i området där Gruvstadspark 3 är tänkt att uppföras görs bedömningen att risknivån generellt är låg för nollalternativet. Risknivån är att anse som acceptabel. Ny dragning av E10 och järnväg bedöms minska risken i och med att denna dragning ökar avståndet till de aktuella områdena. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms sammantaget som obetydliga till små negativa.

Planalternativet

Områdesförändringarna medför inga förändringar med avseende på kemikalieutsläpp och därmed bedöms risken vara oförändrad.

Området är tänkt att vara i bruk fram till 2030 och kan därmed exponeras för ett förändrat klimat. Lokala häftiga regn och skyfall, som förekommer mest på sommarhalvåret, för- väntas att öka i intensitet i framtiden (SMHI, 2013).

Nya E10 samt ny dragning av järnväg bedöms minska risken för olyckor kopplat till tung trafik och transport av farligt gods på grund av det ökade avståndet mellan aktuella områden och vägar.

Risken för sprickbildning innebär på sikt att områdena kommer att övergå till industrimark som stängslas in. Detta medför att inga farliga verksamheter kan tillkomma området och risker kopplade till farlig verksamhet är där- med oförändrade.

Markdeformationstakten kan komma att påverkas av klimatförändringar med häftiga skyfall som följd, vilket kan medföra att tidsintervallet för användandet av marken kan förkortas.

Utifrån ovan genomförda kvalitativa analys av risker som föreligger i området där Gruvstadspark 3 är tänkt att uppföras görs bedömningen att risknivån generellt är låg för både planförslaget och nollalternativet. Risknivån är att anse som acceptabel. Ny dragning av E10 och järnväg bedöms minska risken i och med att denna dragning ökar avståndet till de aktuella områdena.

Miljökvalitetsnormer

Nollalternativet

Ingen risk för överskridande bedöms föreligga då nuvarande källor för industribuller försvinner och bulleralstrande vägtransporter minskar.

Planalternativet

Lägre risk för överskridande bedöms föreligga då industribuller hamnar på längre avstånd från staden och bulleralstrande vägtransporter minskar.

Miljömål

BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

Nollalternativet

Upphörd gruvbrytning kommer att medföra minskade koldioxidutsläpp.

Nollalternativet bedöms bidra positivt till att uppnå målet.

Planalternativet

Under avvecklingsfasen kommer transporter och annat avvecklingsarbete bidra till koldioxidutsläpp. Under perioden då området kommer fungera som gruvstadspark kommer växtligheten troligen att få något mer utrymme när byggnader och hårdgjorda ytor rivs, och med det ta upp mer koldioxid inom området än tidigare. Projektet bedöms ha både negativ och positiv påverkan på klimatet, båda i mindre omfattning. Planalternativet bedöms motverka miljömålet.

FRISK LUFT

Nollalternativet

Upphörd gruvbrytning kommer att medföra att utsläpp till luft minskar.

Nollalternativet bedöms bidra till att uppnå målet.

Planalternativet

Långsiktigt bedöms projektet bidra till att uppfylla målet. Under perioden då området fungerar som gruvstadspark kommer ökad växtlighet att kunna bidra till förbättrad luftkvalitet. Gruvstadsparken kommer att fungera som buffertzona mellan staden och gruvindustriområdet, vilket bedöms kunna bidra till förbättrad luftkvalitet i Kiruna stad. Målet kan dock motverkas kortsiktigt under avvecklingsfasen då damm bildas och sprids i luften.

GIFTFRI MILJÖ*Nollalternativet*

Ingen samlad hantering av förorenad mark kommer att ske. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Inom området finns förorenad mark som kommer att saneras, vilket kommer att minska mängden gifter i miljön. Visst läckage till grundvattnet kan förekomma. Planalternativet bedöms motverka miljömålet.

**LEVANDE SJÖAR OCH
VATTENDRAG***Nollalternativet*

Våtmarker och sjöar kommer att dräneras ut på grund av att utbredningen av sprickzonen kommer att fortsätta ca 5-10 år även efter upphörd gruvbrytning. Ingen tillförsel av dagvatten från bebyggelsen kommer att ske. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Efterhand torrläggs våtmarker och sjöar i sprickzonen på grund av gruvverksamheten. I gruvstadsparken finns möjlighet att leda dagvatten från Kiruna, som ytliga dagvatten, mot Luossajoki vattensystem och därmed fördröja effekterna av att sediment i Ala-Lombolo torrläggs och ger ökad bildning och spridning av giftigt metylkvicksilver. Planalternativet bedöms motverka miljömålet.

MYLLRANDE VÅTMARKER*Nollalternativet*

Våtmarker och sjöar kommer att dräneras ut på grund av att utbredningen av sprickzonen kommer att fortsätta ca 5-10 år även efter upphörd gruvbrytning. Ingen tillförsel av dagvatten från bebyggelsen kommer att ske. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Markdeformationen som sker på grund av gruvverksamheten påverkar Luossajoki vattensystem som får allt mindre tillrinnande vatten. Efterhand torrläggs våtmarker och sjöar i sprickzonen. I gruvstadsparken finns möjlighet att leda dagvatten från Kiruna, som ytliga dagvatten, mot Luossajoki vattensystem och därmed förlänga sjöarnas livslängd och fördröja avvattningen. Målet motverkas dock långsiktigt.

GOD BEBYGGD MILJÖ

Nollalternativet

Om gruvbrytningen upphör kommer stadens ekonomi och sysselsättning kraftigt att minska, vilket kan komma att medföra utflyttning från staden och bebyggda miljöer riskerar att överges och lämnas obebodda. Det behöver dock inte vara fallet.

Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Den bebyggda miljön avvecklas, Rivning av befintliga goda bebyggda miljöer och välfungerande bebyggelse motverkar målet. Planalternativet bedöms motverka miljömålet.

ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

Nollalternativet

Ingen tillförsel av dagvatten från Kiruna mot Luossajoki vattensystem kommer att ske. På grund av markdeformationen kommer sjöarna på sikt att avvattnas, vilket medför att växt och djurbiotoper försvinner. Troligen uppstår endast mindre sprickor och sättningar till följd av gruvbrytningen, vilket torde innebära att naturen i området till stora delar kan fortleva och antagligen breda ut sig mer då stadsbebyggelsen behöver flyttas. Konsekvenserna bedöms på kort sikt bli lite negativ men på lång sikt obetydlig eller möjligen lite positiv för naturmiljön. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Stora negativa effekter bedöms uppstå när området övergår till gruvindustrimark och marken på sikt kommer deformeras så att naturmiljöerna inom området förstörs och det gröna stråket som utgjort en bård mellan gruvan och staden försvinner.

Planalternativet bedöms motverka miljömålet.

Riksintresse

RIKSINTRESSE FÖR KULTURMILJÖ

Nollalternativet

Om gruvbrytningen upphör kommer stadens ekonomi och sysselsättning kraftigt att minska. Många byggnader med höga kulturhistoriska värden riskerar att påverkas av markdeformationer och raseras eller överges och lämnas obebodda. Dokumentation och flytt av byggnader genomförs inte och flera viktiga källor för Kirunas och Sveriges historia riskerar att gå förlorade. Nollalternativet och dess följd effekter bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintresset för kulturmiljö.

Planalternativet

De stora förändringarna som Kiruna står inför kommer att påverka de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och miljöerna i olika utsträckning. Bebyggelse inom planområdena kommer att försvinna från sin nuvarande placering och miljö.

Planalternativet bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintresset för kulturmiljö.

RIKSINTRESSE FÖR VÄRDEFULLA ÄMNEN OCH MATERIAL

Nollalternativet

Nollalternativet innebär att utvinningen av värdefulla ämnen upphör, vilket motverkar syftet med riksintresset och medför stora negativa konsekvenser.

Planalternativet

Planens genomförande är ett viktigt steg i att säkra den fortsatta gruvdriften. Konsekvenserna för riksintresset bedöms således som positiva.

FOLKHÄLSOMÅL

Befolkningens hälsa är central för en hållbar samhällsutveckling och för människors välbefinnande.

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet i Sverige är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”.

Det finns elva nationella folkhälsomål. Två av målen har ansetts relevanta för gruvstadspark 3; Delaktighet och inflytande i samhället samt Ekonomiska och sociala förutsättningar.

DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE I SAMHÄLLET

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande samhälleliga förutsättningarna för folkhälsan och ska därför utgöra ett särskilt målområde.

För att nå det övergripande nationella folkhälsomålet ska särskild vikt läggas vid att stärka förmågan och möjligheten till social och kulturell delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta personer samt på barns och ungdomars samt äldres möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället.

Nollalternativet

Med minskade försörjningsmöjligheter minskar möjligheterna för delar av befolkningen att vara delaktiga i samhället och påverka sin livssituation. Däremot finns möjligheter att utveckla andra näringar. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Ur ett folkhälsoperspektiv är det av största vikt att kommuninvånarna görs delaktiga i omvandlingsprocessen av Kiruna stad och Gruvstadspark 3, vilket bland annat sker via information genom olika kanaler och planprocessen.

Planen bedöms delvis bidra positivt till folkhälsomålet ”delaktighet och inflytande i samhället” genom att erbjuda möjlighet till dialog, men är i stort negativt då det ändå är på förhand bestämt att staden ska flytta.

EKONOMISKA OCH SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGAR

Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande samhälleliga förutsättningarna för folkhälsan och skall därför utgöra ett särskilt målområde.

Nollalternativet

Den ekonomiska basen för en stor del av befolkningen kommer att minska och därmed förutsättningarna för social trygghet. Nollalternativet bedöms motverka miljömålet.

Planalternativet

Planläggningen av gruvstadsparken är en förutsättning för fortsatt gruvbrytning, vilket utgör den viktigaste ekonomiska basen i Kiruna. En stor del av befolkningen får sina inkomster direkt eller indirekt från gruvindustrin. Gruvverksamheten är samtidigt ett led i att människor tvingas flytta från sina bostäder och sina sociala sammanhang, i många fall till boenden med högre kostnader. Som en effekt av rivning av centrumnära funktioner, där en del blir inlösta och flyttar och en del inte, drabbas särskilt grupper som är känsliga så som äldre och personer med funktionshinder.

Planförslaget bedöms ge negativa effekter med hänsyn till ekonomiska och sociala förutsättningar.

Under perioden Gruvstadspark 3 kommer att vara tillgänglig för allmänheten kommer området att vara tillgänglig för alla, oavsett ekonomiska resurser. Förhoppningen är att gruvstadsparken ska användas av alla i samhället, vilket bidrar till ett ökat välbefinnande i hela befolkningen. Planalternativet bedöms motverka folkhälsomålet.

Samlad bedömning

STADSMILJÖ

Vid ett nollalternativ kan vissa hus behöva rivas på grund av fortsatta markdeformationer. Utflyttning från staden som en följd av minskat antal arbetstillfällen kan medföra att byggnader överges och lämnas att förfalla och att offentlig mark inte längre underhålls. Detta medför stora negativa konsekvenser för stadsbilden.

Konsekvenserna för stadsmiljön bedöms sammantaget vid planförslaget bli måttligt till stora negativa på kort sikt då stora delar av områdets gatustruktur fortsatt kan nyttjas under en begränsad tid medan landmärken försvinner eller flyttas. På lång sikt bedöms konsekvenserna bli stora negativa. Detta då området inte längre kan nyttjas, byggnaderna rivs eller flyttas till andra naturtyper. Stadsdelen tas ur sitt ursprungliga sammanhang och ingreppet har en oåterkallelig påverkan genom den markdeformation som kan uppstå. Nya vyer mot fjällvärlden kan dock tillföra andra värden i en ny stadsbild om området får stärkt rumslighet med utblickar.

KULTURMILJÖ

Nollalternativet och dess följder innebär stora negativa konsekvenser för kulturmiljön. Detta då bland annat dokumentation och flytt av byggnader inte genomförs tillsammans med att markdeformationerna fortgår.

Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms konsekvenserna av planförslaget bli stora negativa på kort och lång sikt då höga kulturvärden har identifierats inom området och effekterna blir stora.

SOCIALA ASPEKTER

Nollalternativet bedöms medföra stora negativa effekter för personer boende och sysselsatta i och i närheten av planområdet. Värden av de sociala funktioner och trygghetsvärden som påverkas är stora. Stora negativa konsekvenser bedöms således uppstå.

Med hänsyn till påverkan på olika grupper, sociala funktioner, trygghet och identitet och bedömt värde bedöms konsekvenserna av planförslaget bli stora negativa på kort sikt och måttligt till stora negativa på lång sikt.

DAGVATTEN

I nollalternativet bedöms systemet ha måttlig till hög känslighet och effekterna bedöms som inga till små negativa. Konsekvenserna avseende dagvatten bedöms som små till måttligt negativa i nollalternativet.

Känsligheten hos dagvattensystemet bedöms i planförslaget som måttlig till hög eftersom ett stort antal fastigheter uppströms planområdet riskerar att påverkas. Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms konsekvenserna av planalternativet sammantaget bli måttligt negativa på kort sikt och små negativa på lång sikt.

GRUNDVATTEN

Nollalternativet innebär att gruvdriften upphör och grundvattennivåerna kommer att stabiliseras till sin ursprungliga nivå. Gruvbrottet kommer då vattenfyllas och det finns risk att grundvatten förorenas och påverkar närliggande riskobjekt. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms bli små till måttligt negativa, men stora osäkerheter föreligger.

De negativa effekterna av gruvans påverkan på grundvattenförhållandena bedöms kunna bli stora och baserat på de osäkerheter som föreligger bedöms konsekvenserna kunna bli måttligt till stora negativa, men det behöver undersökas vidare för en säker bedömning.

NATURMILJÖ

Konsekvenserna av nollalternativet bedöms på kort sikt som små negativa men på lång sikt som obetydliga eller möjligen lite positiva för naturmiljöer och arter.

Stora negativa effekter bedöms uppstå för planförslaget när området övergår till gruvindustrimark och marken på sikt kommer deformeras så att naturmiljöerna inom området förstörs och det gröna stråket som utgjort en bård mellan gruvan och staden försvinner. Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms konsekvenserna för naturmiljöer och arter som små till måttligt negativa på kort sikt och måttligt negativa på lång sikt.

TRAFIK

Då bostäderna rivs har människor redan flyttat från området. Detta gör att biltrafiken som de har alstrat också har försvunnit.

Idag används både Hjalmar Lundbohmsvägen och Adolf Hedinsvägen av bilister från den norra delen av centrala Kiruna. När den första försvinner kommer Adolf Hedinsvägen att få ta den rollen. Biltrafik kör i dagsläget igenom Kiruna via Adolf Hedinsvägen, Hjalmar Lundbohmsvägen och vidare ut på E10 i den nya anslutningen. När hela sträckningen av E10 blir klar, kommer biltrafiken på Adolf Hedinsvägen minska ju fler bilister som istället väljer E10.

Det är positivt om gatorna kan behållas för gående, cyklister och kollektivtrafik så länge som de är utanför LKABs stängsel.

FÖRORENAD MARK

Nollalternativet bedöms medföra små negativa konsekvenser.

Eftersom markanvändningen i området kommer att förändras över tid i planförslaget kommer även riskerna med eventuella föroreningar inom området att förändras över tid. En exponeringssituation och en risk finns under tiden som området utgör gruvstadspark, en annan då området utgör gruvindustriområde och en tredje då gruvan avslutats och området blir naturmark. Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms planförslaget sammantaget medföra små negativa konsekvenser på kort och lång sikt.

AVFALL OCH MASSHANTERING

Konsekvenserna av nollalternativet bedöms sammantaget bli stora negativa om avfallet inte omhändertas.

Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms konsekvenserna av ett planförslag bli stora negativa på kort sikt då stora mängder avfall alstras och behöver omhändertas och små negativa på lång sikt om avfallshierarkins prioriteringar följs.

STÖRNINGAR

Ett nollalternativ bedöms inte medföra några negativa effekter ur störningssynpunkt på lång eller kort sikt. Konsekvenserna av ett nollalternativ bedöms sammantaget bli obetydliga till små positiva då störningar i form av buller och vibrationer från LKAB:s gruvverksamhet på sikt avtar om området inte planläggs som gruvindustrimark.

Med hänsyn till bedömda värden och effekter av störningar från industri, trafik och rivningsarbeten bedöms konsekvenserna av planförslaget bli små till måttligt negativa på kort sikt samt obetydliga på lång sikt.

KLIMAT

Nollalternativet bedöms inte medföra några konsekvenser.

Planförslaget bedöms medföra små till måttligt negativa konsekvenser på kort sikt och obetydliga till små negativa på lång sikt. Detta med antagandet att fossila drivmedel används i projektet med tillhörande transporter, masshantering och rivning.

RISKER

Utifrån genomförd riskanalys i området görs bedömningen att risknivån generellt är låg för både nollalternativet och planförslaget. Risknivån är att anse som acceptabel. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms sammantaget som obetydliga till små negativa. Med hänsyn till bedömda värden och effekter bedöms planförslaget sammantaget medföra obetydliga till små positiva konsekvenser på kort och lång sikt.

RIKSINTRESSEN

Riksintresse för kulturmiljö

Nollalternativ

Om gruvbrytningen upphör kommer stadens ekonomi och sysselsättning kraftigt att minska. Många byggnader med höga kulturhistoriska värden riskerar att påverkas av markdeformationer och raseras eller överges och lämnas obebodda. Dokumentation och flytt av byggnader genomförs inte och flera viktiga källor för Kirunas och Sveriges historia riskerar att gå förlorade. Nollalternativet och dess följd effekter bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintresset för kulturmiljö.

Planalternativ

De stora förändringarna som Kiruna står inför kommer att påverka de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och miljöerna i olika utsträckning. Bebyggelse inom planområdena kommer att försvinna från sin nuvarande placering och miljö. För att skapa förutsättningar för att Kirunas kulturarv blir en resurs i det framtida Kiruna i samband med stadsomvandlingen har arbetet med framtagande av en kulturmiljöanalys pågått i kommunen mellan åren 2005-2013 (Etapp 1 och Etapp 2 och 3 sammanfattas i DIVE-analys 2014). I kommunens Fördjupade översiktsplan (FÖP 2014) poängteras att denna analys ska utgöra ett underlag i handläggningen av detaljplaner.

Gruvan och dess industriella lämningar är även den en värdefull miljö i riksintresseområdet. Gruvverksamheten innebär att industrin tar allt mer mark i anspråk vilket sker på bekostnad av riksintressets övriga innehåll.

Riksintressemiljön fragmenteras successivt på värdefulla områden vilket avsevärt försvårar möjligheten att förstå helhetsmiljön. Avtalet mellan kommunen och LKAB som reglerar vilka byggnader som ska flyttas har betydelse för påverkan på riksintresset.

Planalternativet bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintresset för kulturmiljö.

Riksintresse för värdefulla ämnen och mineraler.

Nollalternativ

Nollalternativet och dess följd effekter bedöms medföra stora negativa konsekvenser för riksintresset för värdefulla ämnen och material. Det innebär att utvinningen av värdefulla ämnen upphör, vilket motverkar syftet med riksintresset och medför stora negativa konsekvenser. Påtaglig skada bedöms kunna uppstå.

Planalternativ

Planens genomförande är ett viktigt steg i att säkra den fortsatta gruvdriften. Konsekvenserna för riksintresset bedöms således som positiva ur aspekten tillgodoseende av riksintresset.

Färgerna visar stor, måttligt-stort negativt (*röd*), måttligt, lite-måttligt negativ (*mörkorange*) och lite negativ (*orange*), och positivt (*grön*). Vit färg visar att det är varken positiv eller negativ miljöpåverkan eller att ingen bedömning kunnat göras.

	Nollalternativ	Planalternativ
Stadsbild		
Kulturmiljö		
Sociala aspekter		
Dagvatten		
Grundvatten		
Naturmiljö		
Trafik		
Förorenad mark		
Avfall och masshantering		
Risker		
Störningar		
Klimat		

Tabell 4. Samlad bedömning från miljökonsekvensbeskrivningen. Konsekvenserna för nollalternativet jämförs med konsekvenserna för planförslaget.

Åtgärder och ytterligare information om de olika områdena finns under respektive rubrik i miljökonsekvensbeskrivningen.

10. MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN

Planbeskrivning och plankarta har upprättats av Mona Mattsson Kauppi, planarkitekt. Beskrivning av kulturmiljöer och bebyggelse har gjorts av Clara Nyström, kommunantikvarie. Genomförandebeskrivningen har tagits fram av Eva Ekelund, tidigare mark- och exploateringschef.

Miljökonsekvensbeskrivningen har upprättats av Tyréns AB.

Mona Mattsson Kauppi
Planarkitekt

Nina Eliasson
Planchef